

Kő-Szabó Imre

Olvadáspontig hevítve

Vác – 2020

Kő-Szabó Imre: Olvadáspontra hevítve
(elbeszélések, novellák)

Tartalomjegyzék

Bevezető.....	6
Hosszú futás	7
Olvadáspontra hevítve	28
Morzsolt kukorica	39
Nyári meló.....	48
A nagy fekete bőrönd.....	58
A két bicikli.....	65
Amatőr filmforgatás az 56-os évfordulón.....	71
Kettős szorítás.....	79
Kényszerpályán	90
A füredi bőrönd.....	101

**A kötet szöveges és képi szerkesztési
munkáit, valamint a címlap fotóját applikálta,
továbbá a digitalizációs és számítógépes
munkáit végezte**

Dr. Szepes András
ny. főiskolai docens

Vác – 2020
A kötet grafikáit,

készítette:

Szabados István

festőművész

(Szabados István festőművész született
1933. március 12-én Váchartyánban,
(ma: Órbottyán – Pesten él és alkot)

Képek jegyzéke

Anyaság	28
Bánat	39
Korongozó	48
Cervantes Don Quijote	58
Szoborpark	64
Vízparti fák	71
József Attila Kész a Leltár	79
Krúdy Asszonyok Díja	90
Téli erdő	101
Szarkák	109

Vác – 2020

MOTTÓ:

**„Embernek születél, s ezért nem kívánom tőled,
hogy megbocsáss az embereknek. Értsd meg őket
és hallgass.”**

(Márai Sándor)

Minden jog fenntartva

© Kő-Szabó Imre

ISBN: 978-615-81338-7-6

Vác – 2020

Bevezető

Olvadáspontra hevítve. Ki ne ismerné ezt a kifejezést. Ami nem más, mint egy szilárd anyagnak hevítés következtében, folyadékká válása. Ennek ellenkezője – szinonimája – a fagyáspont, dermedéspont.

Az élet adta történetek is így változnak, természetesen képletesen. A kötetben szereplő írások valahonnan elindulnak, hevülve, változva és a végén kijön a végkifejlet, vagy megolvad, vagy megszilárdul.

Ezen ugyan nem szoktunk gondolkodni, csak azt vesszük észre, hogy ami velünk történt, annak a végkifejlete jól alakult, vagy éppen rosszul. Mi magunk törekszünk, hogy a végkifejlet kedvünk szerint alakuljon, de azt is tudjuk, hogy ez kisebb, nagyobb sikerrel alakulhat számunkra kedvezően.

2020. szeptember 1.

A szerző

Hosszú futás

Magdi észre sem vette, milyen gyorsan eltelt ez a tanítóképzői négy év. Tizennégy évesen, anyja kísérte el az akkor nyurga, sovány, kissé sápadt, barna lányt a felvételi vizsgára. Nem sok esélyt adtak számára a családban, mert Magdinak születésekor keletkezett, jobb oldali csípőficama, hol kiújult, hol eltűnt. Ez utóbbit inkább akkor tapasztalta, ha valaki már hosszabb ideje ismerte. Persze kritikusabb esetekben, egy-egy fiúval való találkozásánál, nagyon gondosan ügyelt mozdulataira. Fárasztó volt ez számára, de valahogy mindig érezte – még ha csúfolták is érte időnként – ugyan olyan ember, mint más, sőt ez a tény koncentráltabb figyelemre készítette.

A felvételi vizsga sikerült. Ezt a sikert kiemelt szorgalommal kívánta meghálálni. Végig jó tanuló volt, az igazgatónő is biztatta, tudott ugyan erről a testi hibáról, de Magdi pedagógiai tehetsége felejtette vele ezt a tényt.

Az eltelt négy év alatt tudása mellett, női szépsége is kibontakozott. Formás alakját a fiúk, igenlő bólogatással nyugtázták.

Már csak a képesítő vizsga volt hátra, amikor a végzősöknek, döntenie kellett, merre tovább, hol helyezkednek el, mit csinálnak.

- Kitöltötted a lapodat? – kérdezte a folyósón beszélgető lányok közül az egyik, Magdát.

- Még tegnap.

- És mit írtál?

- Valamilyen megye...

- Város?

- Nincs város, csak egy falu.

- Tudod, hol van?

- Nem.

- Leutazol egy ismeretlen faluba, tanítani?

- Miért? Nincs abban semmi. Ott is vannak gyerekek meg kollégák.

- Pesti lány létedre vállalod? – csodálkozott egy másik lány.

- Szüleid? – szólt a következő kérdés.

- Nem szóltak semmit – mondta Magdi a lányoknak. – Apám szerint: - Nagykorú vagy lányom, azt teszel, amit akarsz!

- Teljesen elment az eszed! Tudod te, milyen egy kis faluban tanítani? Van fogalmad róla? Örökre elásod magad – aggodalmaskodott egy alacsony barna lány.

- Miért nem harcolsz egy pesti állásér? – kérdezték egyszerre többen is.

- Könnyű azt mondani – válaszolta Magdi, egy kicsit, emelkedettebb hangon. – Ti itt kaptatok elhelyezést Pesten. Mázlisták vagytok. Nekem már csak egy kis falu jutott és kész!

Aztán arra gondolt, talán jobb is így. A falu, az biztos megértőbb, meg szeretne a saját lábára állni. Önállóan élni, szervezni az életét. Erre vágyott már régen.

- Te tudod – tette hozzá az előbbi alacsony, barna lány, és egy leintő kézmozdulat után, indult az osztályba, mert közben megszólalt a szünet végét jelző csengő. Aztán többet nem is beszéltek erről. Mindenki eldöntötte, hová kíván menni szeptemberben, kezében a tanítói oklevéllel.

A bankett úgy zajlott le, mint általában a bankettok. Az osztályfőnök pohárköszöntőjében elmondta, hogy az életben így, meg az életben úgy. Gondoljanak majd az iskolára, ne hátráljanak meg, satöbbi, satöbbi.

Magdi, az újdonsült tanítónő, kipirult arccal hallgatta az osztályfőnököt. Gondolataiban már elképzelte azt a kis falusi iskolát, ahol dolgozni fog. Szorongással vegyes érzés töltötte

el, örült is, talán sírni is szeretett volna, ha most nem szégyellné a többiek előtt.

Két hét múlva a postás hozott egy sárga borítékú levelet, melynek feladója: - általános iskola – aztán a falu neve. Izgatottan bontotta ki. A levél mindössze tíz sor volt. Valami olyasféle szöveggel, hogy pályázatát elfogadtuk, lakást sajnos biztosítani nem tudunk, de albérlet kereséséhez segítséget nyújtunk. Az állás végleges elfoglalásának időpontjáról, később külön küldünk értesítést. Dátum, aláírás.

Sokáig forgatta a levelet a kezében. Arra gondolt kissé dühösen, meg egyben szomorúan is, hogy milyen egyszerű egy kezdés, az életben való kilépés? Lehetséges... Miért ne? Olyan egyszerű és magától érthető dolog, mint... mint, ahogy az óramutató jár. Másodperc... másodperc... perc... perc... óra... óra... nap, napok, hetek, hónapok, évek... és megy minden tovább, sorjában.

Az óra valóban – vele az élet is – könnyörtelenül, egyszerű hétköznapijaival, tovább járt. A nyarat még otthon töltötte. Moziba, strandra járt, majdnem minden nap. Tervezgetett, elképzelte azt a kis falut, ahová most elszegődött. Napjában sokszor eljátszotta, gondolatban, a megérkezést, az első napokat. Később már úgy tűnt számára, mintha végig is élte volna, mintha ismerős utcákon járna, ismerős emberek köszönnének neki. Mosolygós gyerekarcokból, kedves szemek figyelik őt.

Aztán augusztus közepén táviratot kapott. A szöveg rövid volt, mint a korábbi levél, semmit nem magyarázott. „Huszonötödikén várjuk a reggeli gyorssal. Iskolaigazgató.” Ez tényszerű volt.

Többször elolvasta, lassan, minden szót külön megforgatott a nyelvén, talán többet megtud arról az iskoláról. Azonban a szavak mögött nem volt semmi.

Összecsomagolt. Mindent gondosan elkészített. Az indulás előtti éjjelen nyugtalanul aludt. Összefüggéstelen, kusza történeteket álmodott. Reggel kábán, veritékektől kiverően és fáradtan ébredt. Csak az anyja kísérte ki az állomásra. Megváltotta jegyét, és csomagjait berakták a fülkébe. Lent a peronon beszélgettek. Az indulás előtti feszültségben a szavak nehezen törtek elő, aztán rövidségükben gyorsan elhaltak.

- Vigyázz magadra! – mondta aggodalommal az ősz hajú, alacsony, munkában megfáradt anyja, aki zavarában sután lóbálta kezében, fekete retiküljét.

- Ugyan mama, tudod, hogy vigyázok.

- Ne legyél ingerült, senkivel ne veszekedjél! – volt az intés.

- Nyugodt lehetsz.

- Becsomagoltál mindent?

- Igen.

- Pénz van nálad?

- Van.

- Írjál!

- Írok.

- Apádnak is.

- Igen, annak is írok.

- De ne sokára. Mindjárt másnap. Tudod, hogy aggódom érted – mondta és visszafojtott könny, bujkált szemében.

- Tudom mama, legyél nyugodt, mindent elintézek.

- Aztán ha tudsz, gyere haza – ekkor már alig bírta magát fegyelmelni, hogy a feszítő sírás ne törjön felszínre belőle.

A három kalauz eltérő hangú füttye vetett véget a beszélgetésnek. Magdi, megcsókolta az anyját és felszállt a vonatra. Láttá, ahogy a munkában összetöpörödött asszony, törölgette a könnyeit. Ő is küszködött a sírással. Az volt a legrosszabb, amikor a vonat elindult és anyja ott állt zsebkendővel a kezében és a szerelvény távolodásával egyre

kisebbségi lett alakja. Ekkor döbbsent rá, hogy a szülői háztól elindult, elindult a saját maga által most először alkotott cél felé. És vajon milyen az a cél? Egyáltalán jól alkotta meg? Ezek a gondolatok ugráltak a fejében, de nem tudott, megnyugtató választ találni rá.

A fülkében négyen utaztak. Egy öreg parasztember, egy középkorú asszony, egy katona és ő. A vonat egyre gyorsabban ment, az indulás utáni csendben, nem beszélgettek. A katona újságot olvasott. Magdi egyszer észrevette, hogy a tizedes, mert ez volt a rendfokozata, az újság mögöl őt nézi. A fejét az ablak felé tartotta, aztán rápillantott az órájára. Másfél órát kell még utazni. Egyelőre nem találta soknak. A katona, megint kinézett az újság mögöl. Először az asszonyt vizsgálta végig, aztán ránézett. Magdi, lopva figyelte a tizedes szemét. A mellénél és rövid szoknyájánál, tovább időzött, de amint észrevette tekintetét, zavartan lapozgatni kezdte az újságot.

Az öreg parasztember szólalt meg először.

- Már korán reggel, milyen meleg van – jegyezte meg csak úgy egyszerűen, a szimpla tényt megállapítva.

- Meleg bizony – válaszolta a középkorú asszony.

- Inni kellene valamit – indítványozta az öreg parasztember.

- A harmadik kocsi, innen az étkező – mondta a katona és előre mutatott.

- Csak a harmadik?

- Igen.

- Na, akkor megyek! – biztatta magát az öreg parasztember, de nem indult. Pénzt kotorászott elő zsebéből és számolgatni kezdte. – Egy üveggel kitelik még az apróból – mondta és Magdira nézett. – Maga nem szomjas?

- Nem! – válaszolta a lány röviden, természetes hangsúllyal.

- Pedig ilyenkor... legjobb a sör!

- Lehet.

- Messzire? – kezdte a beszélgetést ezzel a kérdéssel és az aprópénzt a markában, szorongatta.

- Nem, csak... - és megmondta a falu nevét.

- Rokonokhoz? Nyaralni? – érdeklődött tovább.

- Dolgozni.

- Téeszbe?

- Iskolába.

- Tanítónő?

- Igen.

- Látja, mindjárt gondoltam! – nyugtázta az öreg parasztember és felemelte a kezét, hogy nagyobb hangsúlyt adjon beszédjének. – Mondtam is magamnak – folytatta – és itt egy kis szünetet tartott, hogy a mondat további részére hatásosabb legyen – ez olyan tanítóféle. Már ne haragudjon érte. Mert tudja, úgy van az, hogy ha az ember már így összejön, hát ismerje meg a másikat – fejezte be, felállt és indult az ajtó felé. – Én, parasztember vagyok, rám van írva, de ez nem baj. Ez az ember? – kérdezte és rámutatott a katonára. – Nem lehet tudni. Csak annyit, hogy katona! Katona, az katona!

Ezen nevettek, majd az öreg a tizedessel elment az étkezőkocsiba, sörözni. A vonat közben, szünet nélkül futott a síkságon. Magdi arra gondolt, hogy már nincs hátra, csak egy óra és ott lesz. Az izgalom összerántotta a gyomrát. Megkereste táskájában a táviratot. Újból és újból elolvasta. Most sem tudott valami kedvezőt, biztatót kiolvasni belőle. Várják és kész! Ennyit a távirat is kifejez. – Bár már este lenne – gondolta. – Akkor már mindent tudnék. Biztos egy kicsit megnyugodnék, nem volna ez az izgalom, de miért izgulok? Semmi okom erre. Meg kell nyugodnom!

Kényelmesen elhelyezkedett az ülésen. Próbálta testét lazítani. Csak az elfutó tájat figyelte. Nem is gondolt az iskolára. A vonat Pesttől, kétszer állt meg. Mezőtúron voltak felszállók is. A fülkébe bejött egy asszony, egy hároméves kisgyerekekkel. Nem szóltak, csendben ültek, a gyerek egy kis autóval játszott, elmélyülten.

Az öreg parasztember, meg a katona, még mindig sörözött.

-... következik! – kiáltotta a kalauz, amint végig sietett a vonat folyosóján.

Magdi összeszedte csomagjait, elkészönt és kiment a peronra, a szerelvény lassított, majd megállt. Tíz óra lehetett, amikor leszállt a vonatról. Körülnézett, ott a sínek között, várt egy kicsit. Az emberek sietősen igyekeztek a kijáratához. Eszébe jutott a távirat szövege: „várjuk, a reggeli gyorsal”. Nem gondolt nagy fogadtatásra, csak legalább valaki itt lenne, de senkit sem látott, aki őt várná.

Elindult a kijárat felé. Megkérdezett egy vasutast, hogyan juthat az iskolához.

- Tessék sietni, a busz a központig megy. Ott az iskola – mutatott a sárga buszra, amely az állomás épületétől egy kicsit távolabb várakozott, nyitott ajtókkal.

Gyorsabbra fogta lépteit, de a busz közben elindult. Bosszankodott egy darabig, aztán nem volt mit tenni, elindult az emberek után. Ahogy távolodott az állomástól, úgy lett egyre nehezebb a bőröndje. Először szomorúnak érezte magát, aztán a távolság a szomorúságból újból mérget kovácsolt. Egyre többször kellett a bőröndöt letenni, megcserélni. Olyan érzése támadt, mintha valaki, talán bosszúból, kövekkel rakta meg, valahol. Éppen ilyen fogáscserét hajtott végre, amikor egy idősebb férfi, megszólította:

- Elnézést... Magdikához van szerencsém? – kérdezte az ősz hajú, kissé sovány, magas férfi.

A lány felegyenesedett és őszinte, érdeklődéssel végig nézett rajta. Intelligens külsejű, ötvenöt év körüli férfi állt, vele szemben. Zavart volt, látszott, hogy sietett, a levegőt is kapkodva szedte. A nyakkendő, amely nem illett sehogyan a ruhájához, teljesen félre csúszott.

- Igen, én vagyok! – felelte a lány, egy kis szünet után.

- Bocsánatot kérek, hogy nem vártam az állomáson, de az igazgató úr, most szólt és sajnos lekéstem a buszt – mondta, és ahogy nézte a lányt, zavartsága egyre fokozódott.

- Oh, kérem, nem baj – legyintett Magdi, mintha nem történt volna semmi, említésre méltó esemény.

- Ne haragudjon rám azért. Engedje meg, hogy bemutatkozzam: Magashegyi Ferenc, tanár. Szólítson csak, Feri bácsinak, úgy is mindenki, így mondja nekem!

A lány nyílt őszinteséggel, kezet nyújtott, az öreg, amint megfogta, egy hirtelen mozdulattal megcsókolta és ravasz, mosoly játszott szemében. Magdi hosszan nézte ezt a férfit. Tetszett is neki, ez a játékos, átfutó mosoly.

- Ha megengedi, akkor én viszem a csomagját – fontoskodott és megfogta a bőröndöt.

- Nagyon kedves, köszönöm.

- Szóra sem érdemes.

Elindultak az utcán, amelyen keskeny betonjárda futott. Ezért egymás mellett, szinte lehetetlen volt menni. Az öreg előre engedte Magdit. Pár lépés után visszanézett, csupán azzal a szándékkal, ne fusson túlságosan előre. Így vette észre, hogy a férfi, nem titkolt érdeklődéssel, mérte végig. Aztán legalább száz méteren keresztül, egy szót sem szóltak.

- Messze van az iskola? – kérdezte Magdi, hogy megtörje a csendet.

- Nem, nincs olyan messze. A sarkon túl – mutatott előre.

- Nagy falu ez? – kérdezte újból.

- Olyan közepes. Ötezer-ötszáz emberrel.

- Pedig nagynak tűnik.

- Igen. Aránylag nagy, vagy talán nagyobb, mint a többi, de azért falu. Egy iskola, három épületben, egy kis áruház, négy csemege bolt, három italbolt, két kocsmá és kész – összegezte az öreg, mintha leltárt készítené. – Magának biztos szokatlan lesz!

- Soha nem laktam falun. Pedig mindig szerettem volna.

- Akkor most itt kiélheti magát. Még meg is unja egyszer... - mondta az öreg nevetve, és átvette a bőröndöt a bal kezébe.

- Nehéz?

- Nem, egyáltalán nem. Különben is mindjárt ott vagyunk – és előre mutatott, egy régi épületre, amely sárga falával olyan bágyadt hangulatot adott a kis fényben, hogy a látványtól Magdinak, majdnem sírásra szaladt a szája.

- Kedves Magdika! – kezdte az öreg, szünetet tartott, maga elé engedte. Ott álltak, az iskola bejáratánál. Ebben a megszólításban, hanghordozásban benne érezte a lány, hogy most valami fontosat akar mondani. – Elnézést kérek, de szeretném, ha bizalommal fordulna hozzám. Mindenben segítek magának. És ne legyen elkeseredve, meglátja, jó lesz itt – és olyan atyaian, a lány karjára tette a kezét. – Ígérje meg szól, ha valamire szüksége lesz. Jó?

Magdi, jóleső érzéssel nyugtázta az öreg segítő szándékát. Egy kicsit megnyugtatta ez a biztatás. Már nem haragudott erre az emberre a késés miatt. Inkább az iskolaigazgatóra, aki megfélekezett arról, hogy mára hívta. A képzőben, négyéves tanulmányai során, mindig úgy beszéltek, kell a pedagógus, az iskolák várják őket. Azért, nem így képzelte el, az első

találkozást. Kicsit csodálkozott, csalódottnak, becsapottnak érezte magát.

Széles, iskola folyósóra futott a bejárati járda. A harmadik ajtóra, dőlt betűkkel kiírva: tanári szoba, alatta: igazgató. Az öreg kinyitotta az ajtót, előre engedte. A széles szobában három tanítónő ült. Kíváncsian fordultak a belépők felé. A beszélgetést ketté szakította, szimpla megjelenésével. Köszönt, aztán egy pillanatig csend állt a belépők és a beszélgetők közé.

- Az új kolléga? – kérdezte egy nagyon vékony, alacsony, szőke tanítónő. Arca sovány volt, mélyen ülő szemeinek kéksége mutatta csak, a benne vibráló élénkséget.

- Igen – válaszolta Magdi csendesen, de határozottan.

- Szervusz... szervusz! – mondták, és oda siettek hozzá, hogy egy formális puszival, mindjárt el is intézzék a bemutatkozást.

Az igazgató, a belső szoba ajtajában állt. Ötvenen, jóval túl volt már, testes, erősen kopaszodó férfi, szürke öltönyben. Fekete keretes szemüvege, lecsúszott az orra hegyére. Rövid mozdulattal visszatolta. Csak állt, nem jött egy lépéssel sem közelebb.

- Már vártuk – mondta az ajtóból Magdinak. – Ne haragudjon, hogy nem sikerült az állomáson találkozni, de ilyenkor mindenki nagyon elfoglalt – mentegetőzött, de érződött szavaiból, nem tulajdonít nagy jelentőséget az egész eseménynek.

- Nem számít – válaszolta Magdi, és várta, hogy az igazgató, majd csak bemutatkozik. De az nem mozdult, mint egy kőszobor úgy állt ott. Nehezen vette csak észre, a lány tétovázó kézmozdulatát. Aztán zavartan kezét fogott vele. Megmondta a nevét. Magdi nem értett belőle semmit.

- Ismerkedjen meg a kollégákkal, mindjárt itt lesznek a többiek is. Sikerült albérletet találnunk. Katika volt olyan

kedves, felajánlotta, ha kell, megosztja a szobáját magával. Nem tudom, megfelel-e? Beszéljék meg – mondta, majd bement a belső helyiségbe, mint aki, teljes megelégedettséggel elvégezte munkáját.

A Katika megszólításra, egy alacsony, vékony, barna lány jött oda hozzá. Bemutakoztak egymásnak. Magdi, huszonnyolc-harminc évesnek gondolta. Figyelte a kezét, nem látott gyűrűt rajta. Megbeszélték a szoba dolgait. Valami behemót, nagyszobában lakott, egy öreg házaspárnál. A kettéosztott albérleti díj sem bizonyult túl soknak így. Magdi úgy érezte látatlanban is, nem csinált rossz üzletet, tehát elfogadja. Nem érzett azonban különös szimpátiát a lány iránt.

A testületi ülésen aztán megjelent, minden pedagógus. Még ideje sem volt, hogy bőröndjét elvigye az albérletbe. Kezdődött az értekezlet, úgy tűnt, mintha csak rá vártak volna. Magdival együtt, tizenheten voltak. Az igazgató sokáig beszélt, emelt hangon, magas pátosszal.

Amint hallgatta a beszédet, végig nézett a többiekben. Lassan és diszkréten, araszolva, arcról-arcra.

- Ezek a kollégáim? – tette fel a kérdést, önmagának. – Igen, velük dolgozom majd. Ő az igazgató... nagyképű lehet... hogy nyomja a szöveget... nem is érdekli, hogy figyelnek-e rá? Lényeg, hogy elmondja... „a tanítás legfontosabb alaptétele” ... „ügyni kell”... „törekedni”... A Feri bácsi? Olyan rendes, kis öreg. Biztos húsz éve itt tanít már. Neki semmi újat nem tudnak mondani. Az öreg kusza ábrákat rajzolt füzetébe, nagy elmélyüléssel. Ezzel is telik az idő. Kati? Vénlány típus! Sok ránc van a szeme alatt, pedig látszik, mennyire szeretné eltüntetni. A púdertól egy groteszk, mosolynélküli arc, nézett rá vissza. – Csak négy férfi... tényleg csak négy férfi? Eddig ezt észre sem vettem... - állapította meg egy kicsit meglepetten.

– Nőuralom! Milyen szakosak lehetnek? ... az magyar, hiszen szórakozottan most is olvas egy könyvet, biológia, mert rendezett volt minden ruha rajta, mint a virág körbefutó szirmai... matematikus, mert egy kopott körzővel babrált... az a fickó pedig tornatanár, olyan sportosnak akar látszani, mintha legalább ő lenne a Papp Laci... az a szőke asszonyka, az biztosan oroszos, igen ott a szótár előtt. Ő az alsóban taníthat... ő is, ő is... hiszen mindegyik kedves, szerény és jószágos volt.

Nem bizonyult ez olyan rossz játéknak, legalább szórakozott vele, de csak játék volt, mert annak is szánta. Később aztán megtudta, hogy több mint a felét, eltalálta.

Este az albérletben, amely a valóságban is elfogadható volt, tágas, meszelt falu szoba volt, utcára nyíló két ablakkal, megkérdezte Katitól:

- Te, mióta vagy itt?
- Már nyolc éve.
- És kibírtad?
- Látod, megvagyok.
- Szüleid?
- A szomszéd faluban. Innen húsz kilométerre.
- Otthon nem lenne jobb neked?
- Lehet, itt nyugodtabb vagyok. Nem zavar senki. Az albérlet is elfogadható.
- Nem vágysz többre?
- Mire? Dolgozom, pénz kapok érte és kész. Élek.
- Hány éves vagy?
- Huszonnyolc.
- A férfiak?
- Nem érdekelnek.
- És ez így lesz mindig?
- Azt hiszem... lehetséges.

Magdi kissé szomorúan, úgy érezte a beszélgetés után, talán rá is ez vár majd. Aztán megrémült a gondolattól. – Ez mégsem lehetséges! – tiltakozott hirtelen. Elhatározta, nem enged, nem lesz ilyen gyenge! A gondolatok kavargtak a fejében. Sokáig nem jött álom a szemére. Kati azonban aludt, mintha nem történt volna semmi.

Négy nap múlva megkezdődött a tanítás. Magdi egy vegyes, harmadik osztályt kapott. Az alsós tanulók osztályai, eléggé messze voltak a központi épülettől. Már hét órakor indulnia kellett, hogy időben ott legyen, reggelente korán kelt, hat óra körül. Elvállalta a napközi vezetését is ebben a részlegben. Így este öt előtt sohasem ért vissza az albérletbe. Teltek a napok. A tanulók, szép ütemben haladtak az anyaggal. Október közepén látogatót kapott, a járástól. A felügyelő, három óráját nézte végig. Elégedetten távozott. Csak annyit kérdezett:

- Most végzett?
- Igen.
- Szeret tanítani?
- Nagyon.
- Akkor dolgozzon nyugodtan.

Ez valóságos szárnyakat adott számára. Az idő megszűnt körülötte. Továbbra is korán kelt, ment az iskolába. Délután későig maradt, este, pedig otthon dolgozott. Újabb és újabb megoldásokat talált ki. Alig várta, hogy másnap a gyerekek között legyen.

A szombatokat meg a vasárnapokat, azzal ütötte agyon, hogy kéthetente hazautazott Pestre. Az ilyen látogatások mindig megnyugvást adtak, csak a hétfői visszautazás volt kegyetlen. Ilyenkor mindig előjött az otthon melege, a könnyebb iskolai napok sokasága és a most végzett, jelenlegi

munka felelőssége... Később aztán ezt is mérsékelte, a költségek miatt.

Téli estéken, végig látogatta a kollégákat. Olyan bemutatkozó látogatások voltak ezek. Falun ez így szokás. Sokat olvasott, néha elment moziba. Ez utóbbiban csak az volt a rossz, hogy egyedül kellett végig jönnie, a kihalt falun. Először nem félt, később vette észre, hogy távolról valaki, mindig kíséri. Ekkor jutott csak ismét eszébe, hogy ő nő is.

A tavasz hirtelen köszöntött be. A hó, napok alatt elolvadt. A meleg napsütésben, érezni lehetett a föld szagát. Magdi szűknek érezte a szoba, nyomasztó levegőjét. A szabadba vágyott. A délelőtti szünetekben ott állt az iskola udvarán. Falnak támasztotta a hátát. Magába szívta a nap melegét. – Lassan már egy éve lesz! – mondta, úgy önmagának. – És kibírtam! Akkor pedig, túl vagyok a nehezén.

Egyik májusi estén, lesétált az állomásig. Katit is hívta, de ő inkább lefeküdt, aludni. Magdinak jól esett a csendes, tavaszi estében a mozgás. – Talán sportolni kellene – gondolta. Már visszafelé jövet, a kocsmá ajtajában összefutott, Feri bácsival. Az öregot meglepte, hogy a lány ilyen későn, kint van az utcán.

- Így nem illik járkálni, még baja eshet – mondta aggodalmasan Magdinak – és egészen közel állt a lányhoz. Enyhe italszag csapta meg az orrát, de Magdi nem tudta eldönteni, hogy az öreg lehelete ilyen, vagy a kocsmá ajtóból árad feléje.

- Miért, nem bánt senki? – mondta büszkén.

- Az lehet, de mit szólnak, ha magát itt látják?

- Semmit.

- Nem biztos az. Mindjárt azt mondják, hogy a tanítók elzülленek. Mit tanuljon, ilyen embertől a gyerek?

- Felnőtt vagyok! – vágta rá Magdi.

- De lány, és egy lánynak, nem szabad fiú módjára viselkedni. Jöjjön, elkísérem – indítványozta és gyengéden, olyan terelő mozdulattal, megfogta Magdi karját.

- Ha nincs jobb dolga – egyezett bele Magdi és bosszantotta az öreg atyáskodása. Az motoszkált a fejében: - Nem vagyok én gyerek! Tudom, mit szabad és mit nem. Ezzel nyugtatta hirtelen keletkezett felindulását. Az úton mérges szótlanságban ment az öreggel. Feri bácsi, pedig beszélt. Magdi nem is emlékezett, mit mondhatott, az ajtóban kezet csókolt, olyan véletlen mozdulattal, megsimogatta a vállát és elment. Semmiféle jelentőséget, nem tulajdonított az egész esetnek. Éjjel igazán jól aludt és reggel pihenten ébredt.

Másnap délután, amikor bement a tanáriba a gyerekek füzetekért, feltűnt, hogy a kollégák szótlanként maradtak. Pedig általában beszédes kedvűek. Várt egy kicsit. Továbbra is csend. – Mi történhetett? – megkérdezni mégsem akarta. Aztán arra gondolt: - Igazán, nem is vagyok rá kíváncsi!

A folyosón Kovácsné futott utána.

- Ne haragudj, de szeretnék kérdezni tőled valamit – látszott rajta, hogy nagyon zavarban van.

- Tessék.

- Tényleg ne haragudjál, de szükségesnek tartom, hogy szóljak. Feri bácsival az este találkozótál?

- Igen! Miért fontos ez?

- Haza kísért?

- Persze.

- Kérlek, vigyázz az öreggel. Azt beszélnek, hogy bent volt nálad. Látták kijönni tőled.

Magdi döbbenten állt. Nem talált szavakat. Nézte ezt a riadt szemű asszonyt, aki most vigyázni akar rá.

- Ez képtelenség! – szakad ki a torkán, a hirtelen jött védekezés.

- Én... én... csak szóltam. Ne haragudj ezért – elnézést kért és alakjánál is kisebbé válva eltűnt a folyosóról.

Ott állt percekig. Nem tudott elmozdulni onnan. – Aljas rágalom! – forrt benne a tehetetlen indulat. – Miért bántanak? Nem tettem én semmit, vagy kellett volna?

Este szóttanul ült az ágya szélén, arra gondolt, milyen jó lenne megosztani, mostani gondját valakivel. Katira nem számíthatott. Ő már teljesen érdektelenné vált. Nem izgatta semmi, csak aludt és aludt. Az élete egy nagy alvás volt számára. Érezte, képtelen ezt így folytatni tovább.

Gondterhelt napok következtek. Az iskolában szóttanul dolgozott. A gyerekek megérezték a tanító néni hangulat változását. Először tágra nyitott szemmel figyeltek, de amikor rájöttek, hogy már kevesebbet beszél, nem szól rájuk, egyre hangosabbak lettek.

Kovácsnéval folytatott beszélgetést követő, negyedik nap este, kopogtak az ablakon. Összerezcent. Kati sírni kezdett. Újból kopogtak, erősebben, majd egy férfihang szólt:

- Gyere ki te szép tanító néni. Gyere, hagy öleljelek meg.

Félelme, mérhetetlen gyűlöletté erősödött benne. Odament az ablakhoz, félre húzta a sűrű függönyt. Az ablaknál egy részeg férfi állt. Egyik kezével a ház falának támaszkodott.

- Nem szégyelli magát! Takarodjon innen! – kiáltotta Magdi és visszahúzta a függönyt. Érezte, hogy az izgalomtól, a félelemtől remeg a teste. Szíve kalimpált. Nehezen vette a levegőt. Újból elhúzta a függönyt. A férfi nem mozdult. Szünet állt be a hirtelen keletkezett csendben. Valahol távol kutyák ugattak.

- Hívlak te szép pesti lány. Ha akarod, kiegyenesítem a derekad! – mondta újból a férfi, de lecsuklott a hangja. Aztán egy autó motorjának zúgása erősödött. A fényszórók élesen bevilágították a szobát. A két lány rémült arccal várt a szoba

közepén. Az autó lassított, majd megállt a ház előtt. Beszélgetés hallatszott.

- Mit állsz ott? – kérdezte valaki a résztől.

Válasz nem érkezett. Dermedt, feszült csend maradt továbbra is a szobában, és kint az utcán.

- Ki lakik ebben a házban? – kérdezte egy másik hang.

- A két tanító néni! – mondta az első hang.

- Nézd meg, ki áll ott?

Ajtó csapódás, aztán léptek közeledtek.

- Ez a Tóth Misi! – szólt vissza a másik hang.

- Vezesd ide! – mondta az első távolabbról, valószínű az autótól. Dulakodás hallatszott, szitkozódás, csattant is valami, hangjáról ítélve pofon lehetett. Aztán olyan reccsenés féle, tompa ütés, később még egy. Majd szünet, aztán becsapódott a kocsijátaja. Felzúgott a motor, nekilendült és egyre távolodott. Hosszú ideig, csak a kutyaugatását lehetett újból hallani.

Magdi elhatározta, ennek az ügynek a végére jár. Másnap, bement az igazgatóhoz. Röviden elmondott mindent. Az igazgató kétszer is megigazította szemüvegét, hallgatott egy darabig, aztán a lányra nézett.

- Sajnos egyedül laknak ott – volt a válasz, amelyben Magdi érezte ennek az embernek a tehetetlenségét.

- Az még nem ok, hogy kurvának nézzenek bennünket! – vágta rá erélyesen.

- Meg kell ezt érteniük! Én tudom, nehéz magának, Katinak, meg a többieknek – sopánkodott továbbra is az igazgató.

- Megértés, megértés, az a legkönnyebb. Tenni kell valamit! – mondta Magdi, de nem bírta tovább ülve hallgatni ezeket a semmitmondó válaszokat. Felpattant.

- Így szokott ez lenni. Tudja, ez a falu – folytatta elcsukló hangon a férfi.

- Azt tudom! – fejezte be és kiment az irodából.

Már az első perctől sejtette, amikor ezzel a kőszobor utánzatú igazgatóval találkozott, hogy tőle segítséget nem remélhet. De akkor ki fog segíteni? Kinek kellene segítenie? Ezeknek a fura alakoknak mindent lehet? Vagy oldja meg, ő maga? Most még nem tudta, lesz-e ereje hozzá? Fáradtnak érezte minden végtagját, agya mégis lázasan dolgozott. – Mi lesz itt velem? Ez vár rám? Nem! Ebből nem kérek! Ebből nem akarok részesedni!

Elkeseredésében, este újból kiment sétálni az utcára. Az emberek utána fordultak. Láttá amint egyesek összesúgtak, beszélgetni kezdtek, mások dermedten figyelték útját. Eleinte zavarta, idegesítette ez a látszólagos bizalmatlanság, ez az alaptalan kíváncsiság. Csak azzal nyugtatta magát, ennek az egész hülye esetnek egyszer vége kell, hogy legyen. Nem tett semmi olyat, amelyért szégyenkeznie kellene, nem olyan lány, amilyennek ezek gondolják, vagy hiszik, még ha Pestről jött is ide.

Nem tudta megmondani mennyi ideig róhatta az utcákat, csak egyet érzett, ahogy telt az idő, úgy a séta felvidította. Hangulata is jobb lett. Érezte, visszakerül minden a helyére. Talán erőt is gyűjt, elegendőt, a küzdelemhez.

A villanyokat már régen felgyújtották, amikor a kocsmához ért. Oda, ahol a múltkor a Feri bácsival találkozott. A kocsmából éles fény és hangos lárma szűrődött ki az utcára, meg a pohárcsörömpölés. Talán egy percre állt meg ott, az ajtóval szemben, amikor egy férfi a vállára tette a kezét. Ahogy hátrafordult, megrémült, ettől a hideg arctól. Hirtelen még sikoltani sem tudott. Érezte vastag ujjainak szorítását. Elviselhetetlen volt a borszag, ami ebből az emberből áradt. Rúgott, ököllel belecsapott az arcába. Egyetlen mondat dörömbölt az agyában: - Nézd a kis macskát! – mondta

nevetve a férfi és állta Magdi rúgásait. Ez a kegyetlen, erős szorítás agyában tudatosította kiszolgáltatottságát. Az előbb azt hitte, rendbe jön minden, de erre semmi remény. A félelem erősödött benne, de ez hirtelen annyi erőt adott neki, hogy kitepte magát a hideg arcú hústömeg szorításából és elkezdett futni, futott... futott... hosszú, keskeny járdákon, földes utakon át. Fájt a csípője, a lába, de ügyet sem vetett rá, csak futott... futott.

Zihálva, erejét vesztve ért az albérletbe. Idejét nem vesztegette, lekapta a szekrény tetejéről a bőröndjét, és dobálni kezdte bele ruháit. Közben néma sírással potyogtak könnyei.

Kati felébredt a villanygyújtásra és dermedten ült az ágyban. Nem kérdezett semmit, csak nézte, üveges, közömbös szemmel Magdit, amint összepakolja holmiját. Mindent automatikusan, emlékezet nélkül csinált. Azt sem tudta megmondani, hogyan találta magát az állomáson. Egyszer csak ott állt, rémült arccal a peronon. Mellette bőröndje. Haja teljesen szétcsúszott a futástól. Percekig nem tudta mit tesz, vagy mit akar. – El innen, el! Messzire, nagyon messzire! – csak ezt ismételte. Aztán azt sem vette észre, hogy egy kisfiú állt meg vele szemben. Nagy szemekkel nézett rá, kissé értetlenül.

- Te mit keresel itt, ilyen későn? - kérdezte a gyerektől.
- Várom az apukámat. Most jön haza Pestről.

- Kivel vagy itt?

- Anyukával – mondta a kisleány, majd megkérdezte: - A tanító néni is Pestről vár valakit?

- Nem, én Pestre utazom!

- Akkor holnap, nem is tetszik jönni az iskolába? – kérdezte csodálkozva, és tágra nyitotta szemét. Csak ekkor jutott eszébe: - Tényleg az iskola... az iskola! A gyerekek. Igen, a gyerekek! Mi lesz velük? Várnak engem! – mondta önmagának. – Csak úgy elfutnál innen? Ilyen egyszerűen? Nem! Miattuk nem szabad! Nem lehet! Ezért jöttem én ide? Ide ebbe a faluba? Tanítani? Dolgozni?

- Holnap pedig, okvetlen, tessék jönni. Már megtanultam a verset is – mondta a kisleány. Köszönt és visszafutott anyjához.

A pesti vonat dübörögve futott be az állomásra. A zsidobongásban Magdi észre sem vette, mennyien szálltak le a szerelvényről, de azt sem vette észre, hogy az elnéptelenedett állomáson, meddig ülhetett a peronon. Akkor riadt fel, amikor egy öreg nagybajszú vasutas, állt meg vele szemben. Kézi lámpája furcsa sárga fénnel világította körül ezt az embert.

- Hová utazik kedves? – kérdezte, meleg hangon.

- Pestre.

- Oda este nem megy vonat, csak reggel, jó korán, ahogy megvirrad. Ha el akar utazni, akkor pirkadatkor kell kijönni, mindjárt az elején...

- Később nem lehet?

- Aki nem utazott el reggel, az este már nem tud, vagy talán nem is akar... ki tudja? – tette hozzá a vasutas és csodálkozva széttárta karját, majd lámpáját lóbálva tovább ment a sötétségbe burkolódzott vágányok között.

Anyaság

Olvadáspontig hevítve

Az utcán futott össze a két testér. Üdvözölték egymást. Ernő a CBA-ba indult valami vacsoráért. Tamás a bátyja, csak úgy dolga végeztével, minden cél nélkül őgylgett a városban. Ez a kora tavaszi, esti szürkület olyan furcsa vöröses fénnel színezte meg a nyugati égboltot. A város főutcája lármás volt, az emberek jó kedvvel sétáltak. – Este otthon leszel? – kérdezte röviden Tamás az öccsét. – Nem! Hét után elmegyek! – Ágneshez? – Igen! – Komoly? – Nem gondolkoztam még ezen – mondta egy kis szünet után Ernő és valóban most torpant meg először azon, mit is akar ettől a lánytól tulajdonképpen? Itt ismerkedtek meg a városban egy szombat délután. Mind a ketten magányosan bókászta a téren. Valami vonzalom kezdődött el köztük akkor, aztán csak úgy egyszerűen találkoztak, beszélgettek, járkáltak. A várost és a környékét úgy ismerték, mint a tenyerüket. A folyó ágai között is sokat bolyongtak, gyalog, vagy csónakkal. Úszni is együtt tanultak meg az elmúlt nyáron. Ennek ellenére Ernő a Dunától irtózott, legalább is félelem fogta el ettől a nagy víztől. Arra még sohasem érzett magába annyi erőt, hogy egyszer, hosszan ússzon benne. A lányt, pedig féltette, de ennek nem adta jelét. Ezek az együttlétek kedvesek voltak és vidámak, úgy érezte, az életéhez tartoznak. Mindketten azonos időben érkeztek a városba. Ernő, ez az alacsony, huszonöt éves, zömök, szőke fiú kint lakott a közeli szőlőhegyek között. Az iskola után hallani sem akart arról, hogy elmenjen otthonról. Pár évig segített a szőlőben a faternek, aztán egy napon elhatározta, mindenképpen a városba megy és valamilyen szakmát tanul. Ott sokkal jobb lesz, irtózott a hosszú, csendes estéktől, a nappali végtelen

szőlősoroktól, a kapa kemény nyelétől, csak a bátyja dolgozott szótlanul, tervek nélkül.

Ágnes, pedig elküldték otthonról. Egy távolabbi faluban laktak a szülei, a nővérei férjhez mentek, a férjeket hazahozták, aztán hirtelen olyan sokan lettek, hogy nem fértek a kicsi házban. Egy rokon, elvált asszony egy gyerekkel, az adott egy kis szobát Ágnesnek és így egyelőre rendeződött az élete, ennek a vékony derekú, huszonkét éves, szőke hajú lánynak. – Nem kell elsietni! – tanácsolta az öccsének Tamás. Együtt mentek az áruházig. Tamás bent járt a városban, valami hivatalos ügyet kellett intézni, apja meg rábízott egy csomó vásárlást, ha már jön, legyen is értelme. Ráparancsolt, hogy abból az újfajta permetező szerből okvetlen vigyen, a szomszédok már azzal dolgoznak, ő sem akar lemaradni. – Az öreg? – kérdezte röviden Ernő. – Dolgozik! – Anyám? – Hiányolta, hogy ritkán jössz haza! Ernő az anyját szerette, hiányzott meleg, simogató szava. Ha korholta, még nagyobb korában is, szívesen tűrte. Az öreg csak morgott és a munkán kívül nem létezett semmi számára. Ezért nem tudta elviselni az otthoni helyzetet. Búcsúzóul csak annyit mondott Tamásnak: - Csókolom anyánkat, majd húsvétra hazamegyek!

Szomorúan szorítottak kezét. Kedvetlenül vacsorázott, nem ízlett semmi sem. Ágnes jutott eszébe, talán ma, minden megváltozik. Úgy beszéltek meg, estére nem lesz otthon senki, és kettesben tölthetik az éjszakát. Várt valamit ettől a naptól, már olyan régen készült erre. Az izgalom és a szomorúság furcsa módon összekeveredett benne. A lánnyal útközben váratlanul a mozinál találkozott. Ágnes arca sápadt volt. – Baj van? – kérdezte Ernő. – Itt vártalak, nem mehetünk hozzám! – Miért? – Zsuzsának valami vendége jött. Régi

ismerőse, még Pestről. – A fene... - harapta el a szót. – Már mindegy! – mondta szomorúan Ágnes.

Kedvetlenül álltak szembe egymással, kezük összefonódott, szorítva, szótlanul. – Mit tegyünk? – kérdezte Ernő. – Nem tudom – mondta a lány bizonytalanul. – Sétáljunk! – Jó! – bólintott beletörődve a dolgokba.

Lementek a Duna partra. A víz piszkosan sárga volt, nagy hullámokban összefonódva hömpölygött a partok között. Ernő kavicsot dobott a vízbe, amely apró buggyanással alámerült. A távolban román uszályok kúsztak a vontató motoros után Mohács irányába. Élénk, hideg tavaszi szél futott végig a szürkületbe burkolódzott tájon. Lassan visszaindultak a város irányába. A parton nagy csapat gyerek, futballoztak. – Szevasz Tibi! – köszönt Ágnes egy tizenkét év körüli fiúnak. – Szia! Mit csináltok? – kérdezte és közelebb jött. – Te mit teszel itt? – Láthatod, focizok! – Lassan haza kell menned! – mondta Ági. – Csak tízre! – mondta a fiú határozottan. – Akkor megy el a Laci bácsi! – Na jó, menjél! – küldte vissza Ági Tibit, aki nagy léptekkel futott a többiekhez és teljes lendülettel vetette magát a játékba.

- Rossz lehet neki! – mondta elgondolkodva Ernő. – Megszokta már. Nyolcéves kora óta csavarog esténként. Foci és mozi, ez a szórakozása. – Az apja? – Elment Komlóra. Ott megismerkedett egy asszonnyal, aztán nem jött haza többé.

Tovább mentek a parton. A fák után hirtelen magasodtak mellettük a gázgyár nagy tartályai. Feri hosszan bámulta ezeket a fémből összeállított monstrumokat. Arra gondolt, milyen ügyes munkával hegesztették össze ezeket. Még a varratok egyenletes eloszlását is látta, igaz erőltetni kellett egy kicsit a szemét. Ő is ilyet szeretne készíteni, hegeszteni.

Ágnes némán jött mellette. Átmentek a hídon a szigetre és leültek a kő mellvédre. A közeli vendéglőből foszlányokban átszűrődött a zene. Nem beszélgettek. Ültek és bámultak a semmibe, mégis érezték egymás közelségét. Később Ernő mélyet sóhajtott. – Bánt valami? – kérdezte Ágnes. – Nem! – mondta egy kis szünet után a fiú, de továbbra is szótlan maradt. Ágnes nem hagyta: - Akkor mire gondolsz? Ernő nem felelt, szótlan, mérges mozdulattal, legyintett. – Ez a válaszod? – Ez! – Nem sokra mész vele! Csodálkozom, pontosan te beszéltél arról nekem, tudod, mit kell tenned, most pedig így viselkedsz? – fogta kérdőre Ágnes. Ernő hosszabb szünet után szólalt meg és szaggatottan beszélt: - Lesz szakmám... meg tanulok hegeszteni... esetleg később még átképzem magam... de mi lesz utána? – Éled az életedet! – Persze, kényelembe! Nem! Ebből nem kérek! Ha így van, akkor tojok az egészre! – mérgesen dohogott, majd elindult. Megfogta a lány kezét

- Gyere, menjünk! – mondta higgadtan és határozottan.

- Hová? – Haza! – Miért? – Csak nem akarsz itt aludni? – kérdezte a lánytól kissé csodálkozva. – Hideg még az éjszaka! – tette hozzá.

Elindultak. Ernő arra gondolt, kegyetlen itt körülötte minden. Semmi nem sikerült eddig, ahogy eltervezte. Itt ez a lány, szeretik egymást, és mégsem úgy alakultak a dolgok, aztán a melóhelyen is csak ígérgetnek a tanfolyam miatt. Szeretné, ha már túl lenne rajta, szakma lenne a kezében, mert az ember akkor másképpen érzi magát. Nem a pénz miatt, azért nem hajtott, mint azt mások tették a környezetében.

Valamire vinni akarta, volt benne egy ilyen fajta indulat, de nem a pénzért. Emlékszik, a fater egyszer azt mondta neki még otthon, a lustasága, meg a halogató nézete miatt az életben nem ér el semmit! Ez igazán bosszantotta, olyan féktelen méreggé alakult át benne, hogy bármikor képes lenne mindent lerombolni.

Aztán mégis úgy döntött, ezt a véleményét megfordítja. Inkább megmutatja, mit tud, bebizonyítja az ellenkezőjét, megszerzi a szakmunkás bizonyítványt. Leteszi az öreg elé az asztalra, hogy ámuljon egy kicsit. Legalább látni fogja, félre ismerte a saját fiát.

Késő este értek haza, közben homályos szögletekben csókolóztak, vad szenvedéllyel. – Most felmehetek hozzád? Kérdezte a kapuban Ernő.

A város csendes volt, a házban nem égtek a villanyok.

- Nem, most nem! – mondta Ágnes. – Mikor? – Majd, egyszer! – Akkor nem szeretsz! – mondta egyszerűen Ernő. Ágnesnek tágra nyílt a szeme meglepetésében. – Úgy gondolod? – kérdezte gúnyos szomorúsággal. – Igen! – Rendben van, akkor felesleges, hogy együtt járjunk! Keress magadnak egy olyan lányt! Szevasz! – ezzel bement a házba. Járása büszke volt és határozott.

Ernő nem értette a történeteket, nem így gondolta az egészet, csak egyszerűen nem bírta már tovább. Nyugtalanul aludt és reggel a szokottnál korábban elindult a meló helyre. Egész délelőtt szótlanul, pántvasakat szabott méretre, majd a két végére lyukat fúrt. A javító részlegben dolgozott. Csak lakatos meló volt többségében, de ő igazából hegeszteni szeretett volna. Ha tehette Mezei Jóskát kereste, figyelte, ahogy az autógénnel dolgozik. Sokáig csak nézegette őt, már

ismert minden mozdulatot. Úgy érezte ezeket a fogásokat ő is könnyedén megtanulná. Egyszer Mezei kezébe is adta a hegesztő pisztolyt és készített egy élvarratot.

- Kezdsnek nem is rossz! – mondta Mezei és akkor már tudta, ezt a szakmát megtanulja. Biztosan. Mert kedvet is érzett hozzá.

Mecseki a művezető irodájából jött. Messziről lehetett látni az arcán, történt valami. Széles mosollyal sétált végig a műhelyen. Balogh vette észre először. – Mi újság pajtás? – kérdezte kíváncsi arccal. – Most mondta a főnök, megyek hegesztő tanfolyamra! – Micsoda? – Hegeszteni! – egy kis szünetet tartott, majd folytatta: - A tanfolyam a jövő héten indul!

Nem akart hinni a fülének. Pont ezt a fickót tudták kiszúrni? Persze, mert ez a Mecseki olyan bamba, hogy az már nem is lehet igaz. Ott melózik a csőszerelőknél évek óta. Egyszer aztán megemlítette a művezetőnek, annak két ballabas „őrmesternek”, aki csak pofázni meg ordítani tud, mint egy kimustrált baka, hogy hegeszteni szeretne. Aztán ezt sem ő találta ki, csak úgy magától, mert erre képtelen. Balogh tudta, hogy Ernőtől hallotta, aztán elpofázta és most őt jelölték ki.

- Hallod ezt Ernő? – kiáltott a zajban Balogh. Ernő közelebb lépett. – A „tudós úr” – mutatott Balogh a pislogó Mecsekire – hegesztő tanfolyamra megy! – Tényleg? – kérdezte felvillanyozva Ernő. – Igen! – Ez nagyszerű! Végre! Erre vártam! – lelkesedett. Valami furcsa bizsergető melegség futott át a testén. Most talán minden sikerül. – Ki megy még? – kérdezte. – Csak én! – mondta határozottan Mecseki. – Az őrmester mondta! Kell egy hegesztő és mi magára gondoltunk – szavalta kissé emelt hangon, elégedetten. – Miért csak

egyét küldenek? – kérdezte egy fiatal fiú. – Félnek, hogy órabért kell emelni! – Én úgy is itt hagyom ezeket! – jelentette ki egy szürke overallos férfi, de ebben a helyzetben, nem gondolta komolyan. – Csak tudnám ki döntött így? – kérdezte Balogh. – Biztos a munkaügyes! – Vagy az „őrmester”!

Ernő felment az üvegalitkába. A művezető a papírjait rakosgatta, fekete keretes szemüvege ott lógott az orra hegyén. Csak egy pillanatra nézett Ernőre, úgy kérdezte: - Mi újság katona? Nagyot nyelt, érezte idegességében kiszáradt a torka. – Szeretnék valamit kérdezni? – Tessék, miről akar beszélni? – folytatta, de továbbra sem nézett fel a papírjai közül. – A hegesztő tanfolyamról... - kezdte Ernő. – Arról nincs mit! – Azt akarom megtudni, mikor indul? – A jövő héten! – Számíthatok az ígéretére? - Azt hiszem nem! – mondta és lapozgatni kezdett a papírok között. – Miért?

A kérdés élesen csengett, olyan élesen, hogy erre már oda kellett figyelnie az „őrmesternek”. Felnézett, homlokára tolta szemüvegét. Így négy szemmel nagyon nevetségesen hatott. Ernő szájalmasnak látta most ezt az embert. Nézte az arcát és tudta, ő csak azt teszi, amit fentről mondtak neki.

Ernőben forrt a tehetetlen indulat. Most jött el az a pillanat, amelyet annyira várt, aztán bezárulnak a kapuk körülötte, valamilyen sületlen intézkedés miatt. Úgy érezte, hogy belökték az arénába és az első döfést is megkapta egyúttal. – Kell valamilyen megoldást találni! – mondta és köszönés nélkül kijött a kalickából. Az „őrmester” értetlenül nézett utána egy ideig, aztán sokáig csóválta a fejét, szótlanul.

Egyenesen az emeletre ment. A munkaügyest kereste, de az ajtóban a titkárnő megállította:

- Most nem lehet bemenni! Tárgyalnak!

Ernő megállt az iroda közepén, mérgesen nézte az alacsony, fekete hajú titkárnőt, aki egy kicsit megszeppent indulatos arcától. – Fontos ügyben akarok beszélni Tóth úrral! – mondta határozottan, kissé emelt hangon. – Tessék várni! – emelte fel az újat figyelmeztetőleg a titkárnő és leült egy székre, keresztbe tette lábait. A mozdulat során rövid szoknyája egészen felcsúszott. Formás combjai kivillantak, de Ernő erre most nem figyelt, az ő gondja fontosabb volt mindennél.

Hosszú percek teltek el, ahogy ott ült az ajtóval szemben, várva, hogy kinyíljon. Már többször arra gondolt, feláll és kimegy innen. Miért is csinálja ezt az egész cécot? Úgy látszik semmi értelme. Nem lehet, és kész! Be kell látnia. Aztán az jutott az eszébe, hogy a múltkori termelésin beolvasott az „őrmesternek” az anyagellátásról. A főmérnök is hallotta, biztosan neki sem tetszett és most itt a retorzió. Ezek a gondolatok cikáztak fejében, amikor összegzésként az jött ki belőle: - Nem vagyok én gyáva nyúl! Nem futamodok meg! Magyarázatot kérek! Egy kicsit megizzasztom ezt a Tóthot!

Az ajtó hangtalanul kinyílt és a távozó férfi után megjelent Tóth, a munkaügyes. – Rám vár? – kérdezte Ernőt. – Igen! – válaszolta határozottan. – Tessék, jöjjön be! – invitálta.

Ernő belépett a széles és világos irodába. Középen hosszú tárgyalóasztal, mögötte íróasztal, diófából. Mind a ketten rövid udvariassági formulák után, leültek. Tóth cigarettával kínálta, Ernő némi habozás után elfogadta, rágyújtottak. Fújták a füstöt, lassan az egész helyiség megtelt vele. Tóth nem szólt, csak a szemével biztatta Ernőt, kezdje már el. Ernő megszólalt: - A hegesztő tanfolyam ügyében jöttem! – Milyen formában? – Ígéretet kaptam, az első tanfolyamra én megyek! Tóthot nem lepte meg a felvetés, csak annyit mondott: - Számítottam magára! – még hozzá tette: - Csak egy főt tudunk elküldeni! – Miért nem lehet többet? – kérdezte Ernő. – Nincs szükség többre! – összegezte Tóth és hosszan fújta a füstöt Ernő felé. Ernő úgy érezte, bosszantani akarja ez az ember őt. Könnyű neki, nem az ő bőrét viszik a vásárra. Róla van most szó. – Akkor miért ígérték meg? – hangzott a kérdés. – Változtak a dolgok! – mondta magyarázatként Tóth. – Erre tettem fel mindent, nekem szükségem van erre a vizsgára! – mondta Ernő és felállt a széktől. Tóth egy kicsit megszeppent, érezte, ez a kérdés még nem eldöntött, át kellene beszélni. – Nem kell fizetni a vállalatnak! A költségeket vállalom! – intett kezével Ernő. Tóth gondolkodott egy kicsit. – Nézze, ha megszerzi a hegesztő képesítést, úgy sem marad nálunk! – próbált érvelni. – Csak segédmunkás lehetek maguknál? – Várja meg a következőt! – próbálta enyhíteni a helyzetet a munkaügyes. – Érjen térdig a szakállam? Ez a kérdés egy kicsit furán hatott. Tóthnak idegesen remegett a szája, nem tudott szólni, de

mire rendezte gondolatait, Ernő megfordult és kemény léptekkel visszament a műhelybe.

Szótlanul dolgozott tovább. Kettőkor megfürdött és hazament. Üldögélt egy darabig a szobában, majd felöltözt. Járt az utcákat, céltalanul. Meglátogatta az ismert presszókat, kocsmákat. A megivott kisfröccsöktől először jókedve kerekedett. Később döbbent meg, hogy mindenütt a lányt keresi, de Ágnes nem találta sehol. Nyugtalanná tette eltűnése. – Pedig vele jól alakultak a dolgok! Aztán egyszer, csak vége! Este már nem bírta tovább, becsengetett a házba. Tibi nyitott ajtót. – Ágnes? – Nincs itthon! – Hová ment? – Nem mondta meg! – mondta Tibi és még hozzá tette: - Táskát volt nála, de anyu sem tudja! Szótlanul álltak az ajtóban, majd Ernő megfordult és kezét Tibi vállára tette: - Szia! – mondta és lement a lépcsőn.

Ahogy ott állt a kihalt utcán, egyedül, semmit sem értett az egészből. Sőt kuszáltabb lett minden. Úgy érezte, értelmét vesztette ez a szakmáért folytatott harc is. Éjfél után, fáradtan esett az ágyba.

Másnap Tóth szó nélkül aláírta a hozzájárulást. Ahogy kezébe vette a papírt, sokkal könnyebbnek érezte magát. Talán azért, valami mégis rendbe jön, csak tanulni kell. Mezei ígérte, segít, arra mindig szakítanak időt. Ha akarja, ma kettőkor is gyakorolhatnak, legalább egy órát. Mezei biztatta: - A dolgokat olvadáspontig kell hevíteni! – mondta és megveregette Ernő vállát. - Menni fog ez, biztos kezded van!

Négy óra volt, amikor kilépett a melóhelyről. Elsétált a villamos megállóba. Várt, ahogy megfordította fejét, Ágnes ott állt vele szemben, az utca túlsó oldalán...

Bánat

Morzolt kukorica

A naptár szerint 1951 novemberét írták, amikor a szőke, kissé elhízott Tömör Tamás, aki a többiekkel az általános iskola nyolcadik osztályában koptatták a padokat, azzal állt elő, vegyenek totószelvényt és töltsék ki. Először nem nagyon tetszett a többieknek, de aztán egy hét múlva, vettek egy-egy szelvényt. Akkor az ára 3,30 forint volt. Két hasábos, rajta tizenkét mérkőzés párosítása és négy pótmérkőzés. Tehát akkor a szabályok szerint tizenkét mérkőzést kellett eltalálni, egy függőleges oszlopban. Három nyerőosztályra fizettek az akkori felosztások szerint. A biztos tippek érdekében az egyik srác még egy sárga újságot is vett. A papír színe miatt volt ez sárga, benne az összevágó csapatok jelenlegi tabella állásáról, a korábbi mérkőzéseik eredményeivel, gólarányokkal és még javaslatot is tett a várható kimenetelre a szerkesztő. Volt, ahol konkrét fix eredményt prognosztizált, de volt két, sőt három esélyes is, a tippadó sem tudta eldönteni mi lesz a végeredmény. A sárga újságot forgatták, kézről kézre adták. Mindenki próbálta összeállítani a saját verzióját. Azért volt izgalmas a totó kitöltése, mert Zaki Zoli is, meg Tömör Tamás a többiekkel együtt, úgy ismerték a magyar fociban közreműködőket, mintha családtagjaik lettek volna. Az iskola előtt az osztályból nyolcan is összegyűltek egy padon. Egyik fele ült, a többiek álltak. Zaki Zoli ismertette a fogadószelvényen szereplő, mérkőzéseket.

- Játsszik az NB I-ből a Bp. Bástya a Csepel ellen, a Dorog a Bp. Kinizsivel, Szegedi Petőfi a Győr ellen. Itt megszakadt a felsorolás, mert Tömör Tamás a Bp. Bástya mellett tette le a voksát.

- Nekünk győzni kell a Csepel ellen. Olyan játékosokat nem lehet legyőzni, mint Lantos, Zakariás, Sándor Csikar, Hidegkúti, meg Palotás, hogy csak a nagyokat említsem. A Csepelnél egy jó játékos van, a Czibor Zoli. De egy fecske, nem csinál nyarat, mondja a mondás – tette még hozzá.

- Persze a Bástya edzője sem nulla! – mondta egy srác a padról. A többiek csak néztek. - Bukovi Márton! – tette még hozzá.

- A Bp. Dózsa, Várhídi, Szusza, Tóth Mihály vezényletével, lesöpri a pályáról a Sortext – folytatta Zaki.

- A Dorog is győzni fog! – erősködött egy szeplős, szőke fiú.

- Miért állítod olyan biztosan? – kérdezte Tömöri Tamás.

- Ott játszik Buzánszki, meg a fiatal Szűcs Lajos! – mondta és arca felderült.

- Várd ki a végét! – szólt közbe egy álldogáló nyurga gyerek.

Tasy Feri csak sóhajtozott, egykedvűen ült a padon.

- Neked meg, mi a bajod? - Kár, hogy az én csapatom a Honvéd, nem játszik a totóban, mert ők biztosan győznek. - Miért vagy ebben olyan biztos? - kérdezte Zaki.

- Olyan csapatot nem lehet legyőzni, ahol olyan játékosok rúgják a bőrt, mint Bozsik, Buda II, Kocsis, Puskás, Lóránt. A kapuban pedig Grosics Gyula áll! Ezt a többiek is egyhangúan elfogadták. Tasy Feri arca erre, mindjárt vidámra váltott.

A jelenlévők a góllövő listán is elmerengtek, a sárga újságot lapozták, Jámbor Sanyi ismertette:

- Első a Kocsis 30 góllal, Palotásnak 25 gólja van, Szusza 22-öt rúgott, Hidegkúti meg Puskás 21-21 gólt. - Aratnak a srácok! – Összegezte Tulkán Pista és felállt.

Aztán tovább böngészték a totószelvényt. Jámbor Sanyi felsorolta, hogy milyen mérkőzésekre kell még tippelni.

- Játszik még az NB I-ből Salgótarján Szombathellyel, a Tatabányai Bányász a MÁVAG ellen – folytatta a felsorolást. Aztán NB II-es csapatok következtek, olyanok, mint a Győri VM, Csepeli Szikra, Kinizsi Dohánygyár.

- Jó kis mérkőzések lesznek! Nem könnyű tippelni ezekre! – mondta a szeplős, szőke fiú és ingatta a fejét. Aztán szedelőzködtek, mert megszólalt a szünet végét jelző csengő.

Zaki Zoli életében először töltött ki ilyen szelvényt, meg is mutatta a saját elképzelését, mondta, nem titok. Ha valaki lemásolja, akkor két tizenkettes lesz és feleznek az erre az osztályra lebontott összeg felett. Ebben a tipp variációban nem hitt senki, csak ő. Be is írta tippjeit a többiekkel együtt és bedobták a szelvényeket a posta előtt lévő piros ládába. Akkor még nem üzemeltek totózó-lottózó irodák. Várhoztak, a mérkőzéseket többségében vasárnap játszották. Kivétel nélkül hazai fordulók voltak ezek. A mérkőzések eredményeit, majd a totó helyes tippjeit vasárnap este a Kossuth Rádió huszonkét órás hírei után közölték. Zaki Zoli el is felejtkezett erről, másnap reggel értesült az eredményekről. Itt azonban az volt a baj, hogy Tömör Tamás csak az első hat mérkőzés eredményét tudta, mert közben apja elzárta a rádiót, mondván: - Ezt a hülyeséget már nem hallgatjuk!

Zaki elé tette a hat eredményt, ő megnézte a szelvényt, mint a hat zsinórban passzolt. Ekkor futott végig rajta egy soha nem tapasztalt izgalom és remegés.

- Mi lesz akkor, ha a következő hat mérkőzés eredményét is eltalálom? Az szinte hihetetlen, ez az ő életében még sohasem alakult úgy, hogy az igaz legyen. Eljátszott a gondolattal, mi lenne, ha sok pénzt nyerne? Venne valamit, de mit?

- Egy házat! Egy szép ruhát? Egy karórát? Egy frankó biciklit? Versenybringát? Nem tudta eldönteni mit! Akkor még nem gondolt az ember autóra, mert a faluban talán három volt összesen. Külföldi utazás eszébe sem jutott, hiszen nem vágyott ő messzebbre, mint a falu határa. Ez a távolság is megerőltető volt, szokásaihoz képest.

Az izgalom délutánig tartott, mert akkor a postáról Tömör Tamás, akinek az apja kocsmáros volt, több volt a zsebpénze, hozott egy sportújságot, benne a hiányzó hat eredménnyel. Láss csodát, a hátralévő hat is, sorról sorra passzolt.

- Hurrá! Tizenkét találatom van! – kiáltott fel Zaki, aki ezt el sem merte képzelni. Innentől kezdve már csak az volt a lényeges, mennyit nyert? A többiek el sem akarták hinni, érezte irigylük ezt a nyereményt tőle. Kedden derült ki, mert akkor még nem tartották számítógépen nyilván a szelvényekbe írt ikszeket, mint napjaikban. Ez a pénz tulajdonképpen mennyi és mennyit ér? Erre gondolt, gyerek fejjel Zaki. Visszapillantani talán egyszerű, ugyanis ebben az évben szűnt meg az élelmiszerekre bevezetett jegyrendszer. Szabad lett a kereskedelem, a boltban lehetett kapni kenyeret (2,80 Ft-ért), cukrot (11,20 Ft-ért), tejet (3 Ft-ért). Érzékeltetve az eltérést, abban az időben egy Szász Endre képért 80.000 Ft-ot kértek. Divat volt a színes mintásing, a csőnadrág, meg a vastagtalpú cipő. Zaki ilyenekre nem vágyott, ez eszébe sem jutott.

Szóval a végeredmény szerint tizenkét találatot akkor több mint ötven fogadó ért el, ezért a nyeremény fejenként csak 960 forint volt. Ez akkor egy jó, értékes havi fizetésnek felelt meg. Budapesten, akkor a befutott totó eredmények alapján, készítettek egy leolvasó sablont az értékelőknek, és azt egyenként a szelvényekre illesztették. Így kapták meg az eredményeket, hányan értek el 12 találatot, 11-et és 10-et. Ezt akkor a Totózó Központban több mint száz ember szelvényenként vizsgálta felül.

A nyereményt a postás hozta. Nem azonnal, pár hét múlva. Meg akkor még a fogadási szelvény hátoldalára a fogadó oda írhatta nevét, címét. Nem titkolták a nyereményeket, meg még nem volt olyan összeg, amely milliárdokra rúgott volna. Anyja vette át a pénzt. Mikor Zaki hazajött, anyja a konyha asztalra leszámolta az összes pénzt. Tudta, hogy ez a totó nyeremény, mert elmondta otthon fogadását. Tágra nyitott szemmel nézte a kilenc darab piros százast meg egy barna ötvenest, egy zöld tízes kíséretében. Ennyi pénzt együtt, még életében sem látott. Villódzott is a szeme előtt a leterített pénzsor. Azon gondolkozott, mit csináljon most? Tegye el a pénzt, adja oda anyjának, mert a fater is mindig odaadja, mikor haza hozza a fizetését. Mondta is: - Tegye el, majd még beszélünk róla! Kiment a konyhából az udvarra, úgy tett mintha ez egy egyszerű történet lenne. Közben belülről feszítette a nyeremény összege. A fater ennyit nem szokott hazahozni, valamivel kevesebbet. A muter, pedig beosztja, jut mindenre, ami kell. Nem egy matematikai zseni, de azzal a hat osztályával, meg a józan logikájával, még tud számolni. Úgy szokták mondani: - Oszteni, szorozni, összeadni, kivonni és megvan a végösszeg, mennyit mire lehet költeni. Szóval, Nobel-díjat is érdemelne, legalább az azzal járó svéd

koronából többre jutna a család. Zaki most, hogy a pénz már birtokon belül van, gyerek fejével csak arra tudott gondolni, szívesen venne egy nagy tábla csokoládét, melyet egyedül falna fel. Mit venne még? Hirtelen nem tudott válaszolni. Talán venne mindjárt egy karórát. Kóródi Péter, már régóta büszkélkedik egy Doxával, az apja vette neki, aki orvos, megteheti. Ha neki is lenne, ő lenne a második menő srác az osztályban. Na, majd meglátja. Azt tudta, a családi szabályok szerint, hogy ezt a pénzt egyedül úgysem költheti el. A családi tanács ezt úgy is megvitatja. A faternek, vannak jó ötletei, meglátásai. Nem mintha ő lenne a fő okos, de józanabban gondolkodik mindenkinél. Adódott ez a foglalkozásból is. Vasutas volt és ott, ahol futkároznak ide-oda a vonatok, jelzők piros, zöld fényei irányítják közlekedésüket úgy, hogy ne ütközzenek össze. Ott aztán megfontolnak, kell lenni, semmi hebehurgyaság, mert annak mindig rossz vége szokott lenni.

Este az öreg meg is jött a szolgálatból. A vacsora asztalnál a nyerevény volt a fő téma. Ő is kézbe vette és megszámlolta a százásokat, az egy ötvenessel, meg a zöld tízessel egyetemben. Tehát most kézzel tapintotta a valós összeget. Számára ez azért volt fontos, mert egy százassal több volt, mint amit ő szokott kapni a MÁV-tól, havonta. Két részletben. Tehát egybe ennyit még nem látott. Mi legyen a pénzzel? Ez volt a legfontosabb kérdés ezen az estén. Mivel az öregnek több információja származott a világról, azt mondta: - Holnap körülnézek, mit lehet tenni! Úgy érezte, ez szép összeg, jól is jött a családnak, de jobb lenne fialtatni, de hogyan, azt még nem tudja. Rendes volt, mert megkérdezte tőle, mit szeretne? Ő az órát említette. Tudta, hogy az öreg támogatni fogja, mert a szobában volt egy nagy kerek rugós óra, melyet csak ő húzhatott fel, kétnaponta, este hatkor. Ez mindig egy

szertartás féle volt az öreg részéről, ebben a család nem szólhatott bele.

Eltelt egy hét, szó sem esett a nyereményről. Mindenki a másiktól várta a fejlemény alakulását. A hatodik nap után, mert az igazi teremtéshez hat nap kell, az öreg előállt a megoldással. – Tájékozódtam, befektetjük a pénzt. Most a csöves kukorica a jó termés miatt 20 forint mázsája. Ebből a pénzből veszünk 48 mázsa kukoricát, elfér a padláson. Ott jó helye van, szerencsére nincsenek egerek. Várunk vele egy évet, lemorzsoljuk és így legalább a duplájáért el tudjuk majd adni.

Megvette a kukoricát, felhordták a padlásra. Nagy részét beterítette a sárga csövek sokasága. Telt az idő, száradt a kukorica. Kerítettek egy kézzel hajtható morzsolót, melybe a csöveket felülről csak bele kellett tenni és a nagy kerék hajtásából forgatva, a kukoricacsőből a bűtykök kipattintották a szemeket. A csutka alól kiesett. Ezzel teljesült is a morzsolás. Persze az összes lemorzsolása eltartott pár hónapig. Apja kiadta neki, hogy naponta egy-egy órát foglalkozzon ezzel. Zaki pedig kötelességének érezte, hogy teljesítse apja óhaját,

szorgalmasan morzsolta a kukoricát. Osztályozta is, külön öntögette egy letakarított részre a morzsolt, szemes kukoricát, másik részre a csutkákat. Örömmel szemlélte, ahogy nőtt a szemekből felhalmozott kupac. – Ebből biztos jó pénz lesz! Csak az öregnek bejöjjön a számítása!

Eltelt egy év, de a morzsolt kukorica ára, talán a vétel duplájára ment csak fel. Kicsit szívta is a fogát az öreg, hogy nem vált be kellően a számítása. A bölcsebbek, akik a mezőgazdasági termények kereskedésében jártasabbak voltak, mondták is: - Ha jó helyen van, akkor ne siesse el. Várjon vele még egy évet, mert nem mindig a bőség jellemző a termésre. A kukorica morzsoltan ott pihent a padláson, a napok teltek. Az álmok már kezdtek foszlani. A karóra is eltűnt, talán már nem is vágyott rá. A következő évből az maradt meg számára, hogy hónapokon keresztül nem volt eső. A föld olyan szárazra szikkadt, hogy a kapát nem lehetett belevágni. Az elvetett kukorica egy rövid szárat hajtott, rajta apró csöveknek szánt hajtások. Ősszel csak itt-ott törtek kukoricát, a hiány meg is mutatkozott az árában. Az öreg most lépett színre. Jól gondolkodott, még ha egy évvel el is kellett halasztani a végkifejletet. Az ötlet őt igazolta. A morzsolt kukorica ára, szinte „arany” árba szökkent. Mázsánként 400 forint volt. Meg is csinálta az üzletet, 15 mázsa lett a morzsolt kukorica, az öreg le is tette a konyha asztalra az érte kapott 6000 forintot. A családnak még a lélegzete is elállt. Szinte szóhoz sem tudtak jutni, nézték egymást, meg a piros százasokból, mert ugye ekkor ez volt a legnagyobb címlet, az asztalra leterített kavalkádot.

Korongozó

Nyári meló

Az a májusvégi nap emlékezetes lett az egész életünkre nézve. Apánk behívott bennünket a ház hátsó szobájába, amely öcsémmel, a mi gyerekszobánk volt. Én akkor végeztem a nyolcadik osztályt, öcsém a hatodikat. Az öreg nem volt ünnepélyes csak egyszerű tényként közölte velünk, hogy június elsejétől egy hónapra, nála, a vasútnál fogunk dolgozni.

- Legalább megízlelitek a munkát! – mondta egyszerűen. – Meg kerestek egy kis pénzt! – tette még hozzá.

Mi csak álltunk, egy kicsit letaglózva. Újszerű volt ez a tényszerű, férfi a férfival való közlés. Nem ehhez voltunk szokva, mert apánk azért meg kell mondani, diszkrét ember volt. Nem szerette, ha mások is fül vagy éppen szemtanúi lennének a közte és fiai között zajló eseményeknek. Ha valami csínyt vagy rosszat követtünk el és ezért esetleg testi fenyítés következett kihúzott nadrágszíjjal, mindig mondta:

- Gyertek csak be a szobába! Ablakot, ajtót becsukni! – volt az egyszerű közlés. A nadrágszíjat kettéhajtotta és a csatos, felét fogta a kezében. Ezt követte az elkövetett ténynek megfelelő büntetés, szóban vagy éppen nem makarenkói módszer beiktatásával, egy kis verés. Ilyenkor a nadrágszík adott nyomatékot apánk szigorának. Az ütések száma nem volt több kettő, háromnál, de határozottsága, amellyel az alfelünkre sújtott, meghozta hatását. Akkor biztosan lázadoztunk titkon ellene, de már felnőtt fejjel ezt másképpen értékeljük. A renitens nebulókat így lehetett és kellett a helyes útra terelni. E miatt sohasem maradt szálla a szemünkben. Persze ez a fajta fegyelmezés gyerekkorunk során talán négyszer-ötször fordult elő, de súlya, esetleges

lehetősége, mindig ott lebegett. Ez volt a fegyelmezés mechanizmusa, amely kielégítően működött. Embert faragott belőlünk. A mostani szobai invitálás egészen más volt. Nem kellett ablakot, ajtót becsukni. Itt komoly tényeket közölt velünk, melyen mi eléggé meglepődtünk.

Később közölt velünk részleteket, az elvégzendő munkáról. Apánk pályamester volt a MÁV-nál, az alföld keleti részében húzódó egyik vonalszakaszán. Ez a vonalszakasz még 1893-ban épült az akkori Aradi és Csanádi Egyesült Vasutak kezelésében. Magyar Vasúttársaság volt és vasút vonalai Arad, Csanád és Békés vármegyére korlátozódtak. Érdekesség képen ők voltak azok, akik a gőzmozdonyok helyett az olcsóbb benzines motorvonatokat közlekedtették.

A történelmet nézve a trianoni békeszerződés után a vonalak jelentős része Romániába került. A Magyarországon maradt hálózat 1927-től 1945-ös államosításig Szeged-Csanád Vasút néven üzemelt tovább.

Mezőhegyes és Magyarbánhegyes között ő volt a felelős a vasúti sínek, a hozzá tartozó kavics ágyazatok, talpfák, váltók, kiegészítő jelzők, táblák szolgálatkész állapotáért. Ezért úgy döntött, hogy fiait bízta meg a sínek melletti, eléggé elhanyagolt jelzőtáblák karbantartásával, festésével.

Ehhez tudni kell, hogy miről is van szó. A vasutat utak keresztezik. A mozdonyvezetőnek jelzést kell adnia, amikor áthalad egy ilyen útátjárón. Tehát előtte, vagy ötszáz méterre van egy síposzlop. A mozdony egy éles sípjellel, a motorvonat dudával, jelzi közeledtét, hogy az akkori lovas szekérrel közlekedő paraszt hallja, jön a vonat! Az útátjáró előtt, jobbról és balról András keresztek. Ezek figyelmeztetik a síneken áthaladó szekereket, arról, hogy itt vonat közlekedik. Tehát a

munka lényege, az lenne, hogy az idő által megtépázott jelzőtáblákat, újra kell festeni.

Ez nem kis feladat volt, de apánk azért döntött így, mert korábban látta mindkettőnkénél, hogy szeretünk rajzolni, festeni és azt milyen szinten műveljük. Tehát észrevétlenül, természetesen titkon, atyai szemeivel látottak alapján bizalmat szavazott nekünk. Elmagyarázta, milyen jelekkel fogunk a vasút mellett találkozni. Ezek a táblák többségében fehér alapon, piros jeleket tartalmaznak. Ferde vonalak vagy háromszögek. Megkopott sávokban is, pontosan kell őket kijavítani. Nem kell sietni, a munka aprólékos és figyelmet igényel. Tehát erre kellett felkészülnünk, nem csak lelkieken, hanem a felszerelésekben is.

- Menni fog ez nektek? – kérdezte és bizalmat megerősítő választ várt.

Öcsémrel egymásra néztünk, éreztük ez egy fontos, bizalmas munka és azt is tudtuk, hogy apánk innentől kezdve, felnőttként kezel bennünket.

- Igen, menni fog! – vágtuk rá, szinte egyszerre.

Mint a jó mesternek, nekünk is készítettett az öreg egy hosszúkás ládát, rekeszekkel a festékeknek, felül egy rúd alakú hosszú fogantyúval. Ebbe a ládába kerültek be a napi festékek adagjai, ecsetek, hígítók, különböző kefék a festendő felületek megtisztítására. Tehát így egyben volt a festői felszerelés.

Már csak azt a napot vártuk, hogy indulhassunk melózni. Ennek is megvolt a maga íze. Ugyanis tizennégy éves fejjele, mellettem a tízkettő éves öcsém, mindent úgy kell csinálni, mint ahogy azt a nagyoktól láttuk. Anyánk egy szatyorba bekészítette a reggelire, meg ebédre szánt, olyan melóskáját.

Ez nem volt más, mint kenyér, szalonna, egy kis kolbász még a téli disznóvágásból, újhagyma, meg édes tea. Mindez egyben nem aprítva. Mert a melós úgy falatozik, hogy bal kezében fogja a kenyeret, meg a szalonnát, jobb kezében a kés és sorba mindig vág egy-egy falatot a szalonnából, kenyérből, hozzá a hagymából és nyugodt, lassúsággal, rágja a falatot, alaposan megőrölve. A felnőtt munkás a kajára mindig szán időt, azt nem lehet elkapkodni, azt csak zavarmentesen, nyugodtan lehet elvégezni, vigyáz a gyomrára. Aki kapkod, siet, abból sohasem lesz jó melós.

Elérkezett az első tényleges munkanap. Már korán reggel, öt órakor csörgött a szobaasztalra betett vekker. Ilyen korán még nem kellett felkelni, sohasem. Az első kábulat után meg kellett állapítani, ez nem iskola, ez melóhely. Elkenődni nemhogy nem illik, egyszerűen nem szabad. Magunkra kapkodtuk ruháinkat. Sokat nem kellett felvenni, hiszen nyár volt, még hozzá eléggé meleg napokkal. Az öltözék rövidnadrág, póló, egy tornacipő és kész. Cipeltük a ládát, festékekkel, ecsetekkel és egyéb kiegészítőkkal együtt, meg egy apró, nem több, másfél méteres létrát, fából. Kellett az oszlopok festéséhez, mert a tetejét csak így lehetett elérni. Apánk írt egy hivatalos igazolást, amely azt bizonyította, hogy mi ketten, ilyen fiatalon vasúti alkalmazottak vagyunk, az utazásunk ingyenes. Ezt mutattuk a kalauznak. Mezőhegyesig utaztunk, a festendő pályaszakasz itt kezdődött. Észre sem vettük, hogy a vonat, pár megálló után, már meg is érkezett. El voltunk foglalva a láda, meg a létra elhelyezésével. Gondolatban többször el is kezdtük a festési teendőket, melyet apánk, agyukba vésett. Leszállás után elindultunk a váltókon keresztül, a kezdetekhez. Én, mint az idősebb,

cipeltem a ládát, meg az elemózsias cekkert, az öcsém a létra vitelével volt elfoglalva.

Aztán megérkeztünk a tett színhelyére, már, mint a munka helyszínére, ahol megejtettük az első lépéseket, belépőt a munka világába. Az első munka során, amely egy síposzlop festése volt. A vasúti átjárót földút, vagyis dűlőút keresztezte, így jobbról, balról egy-egy András kereszt jelezte az átjárót.

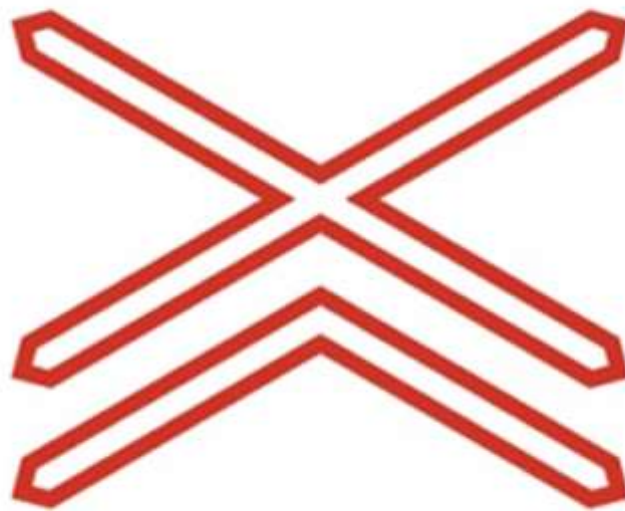
Ezt mindjárt kettéosztottuk.

- Te fested a síposzlopot, azt eléred! – mondtam az öcsémnek. – Én meg a létráról a kereszteket! – tettem még hozzá. Mindenki kiválasztotta a megfelelő kellékeket, ecsetet, festéket és nekiláttunk a melónak. Szép júniusi reggel volt, felhő sehol az égen, egy-két gyorsan röpködő madár csicsorgása verte csak fel a csendet. Búza és kukoricatáblák elterülő végtelenségét lehetett csak látni. Távolban az égfelé meredező nyárfák sora mutatta, merre haladnak a földek közötti dűlőutak. A kiadott első munka végeztével, kölcsönösen megnéztük, egymás tevékenységét és meglelégedéssel nyugtáztuk, hogy szépek a festések, jól láthatók innentől nézve.

- Nem is nehéz! – mondta az öcsém és festékes újait a nadrág szárába törölte. – Most már bárki láthatja, festők vagyunk! – mondta büszkén. Valóban, a sikeres munka megrészegíti az embert.

Ebben az ütemben haladtunk tovább. Összeszedtük a felszerelést és a sínek mentén tovább gyalogoltunk. A következő feladat egy neve nincs, feltételes megálló tábláinak festése volt. Azért volt feltételes ez a „megálló”, mert csak akkor állt meg a vonat, ha akadt fel vagy leszálló. Ezt inkább a

mezőgazdasági munkák idején használták. Télen, kinek van itt kedve csak úgy leszállni a vonatról? Itt két táblát kellett lefesteni, helyre állítani, az egyik a megálló egyik végén, a másik a másik végén, függve attól, merre megy a vonat. Egy négyszögletes fekete táblán egy fehér nagy Á betűvel. Azt jelentette a vonatvezetőjének, hogy ennél a táblánál kell megállnia. Így az utasoknak nem kell a vonat után szaladni, az pontos helyen áll meg.

Ez a munka is szépen sikerült, úgy döntöttünk, leülünk reggelizni. A jól végzett munka után, ezt kiérdemeltük. Kiválasztottunk egy szép füves árokpartot a vágánytól távolabb, egy terebélyes fa alatt. Tudtuk, hogy a reggeli órákban majd vonat fog közlekedni. A táskából kipakoltuk a kaját és neki kezdtünk falatozni. Most tapasztaltam életemben először, milyen finom a szalonna meg a kolbász, hagymával, kint a szél fújta szabad levegőn. Mennyeien finom volt, szinte minden falat. Ahogy így nyesegettük a szalonnát, kenyeret, a távolban feltűnt a reggeli vonat. Apró pont volt a távolban, először öcsém figyelmeztetett.

- Jön a vonat! – mondta és kezével mutatott, de mutató pálcának használta a kezében lévő kést is.

- Jöjjön, az a dolga! – nyugtáztam, és tovább falatoztam.

A motorkocsi vontatta, három részből álló szerelvény, zajos csörömpöléssel száguldott el mellettünk. Persze, ha ezt a tempót száguldásnak lehet nevezni. A motorvezető integetett, üdvözlésként még a dudát is megnyomta.

Aztán befejezve a reggelit, összeszedtük a felszerelést, és tovább lépegettünk a vasúti talpfákon egy újabb festési munkához. Ezen a napon Belsőkamarárspusztáig jutottuk el. Nehezítette az előre haladást a meleg. A nap úgy tűzött, mintha minden sugarát, melegét, csak ránk irányította volna. Estére eléggé leégtünk, a póló helye ott éktelenkedett testünkön. Éjjel nyugtalanul aludtunk, de a fáradtság győzött és az álom sem került el bennünket.

Reggel újból csörgött a vekker, kezdődött minden előlről. Cipekedés, vonatra fel, majd le, aztán irány a vasúti töltés, a következő tábla festése, benne útátjárót jelző András keresztekkel, megálló helyet jelző tábla M betűvel, sorba, ahogy az következett. Az Élővíz főcsatornánál azért megálltunk. Órákig bámultuk a vizet, próbáltunk halakat felfedezni a víz folyásában. Köveket dobáltunk a csatornába, arra gondoltunk, nem kerget bennünket a tatár, kicsit ráérünk. Aztán azt vettük észre, hogy már a déli vonat megy Mezőhegyes felé. Elindultunk, így ahogy haladtunk előre, Végegyháza alsó, majd Végegyháza következett. Volt pár útátjáró, a már említett táblákkal. A nap továbbra is melegen sütött, így kísért bennünket kilométerről kilométerre.

Aztán következtek az újabb napok, festések sokaságával. A színek nemcsak a táblákra kerültek fel, hanem arra a

nadrágra, ingre is, amelyben alakítottuk a vasúti festő melósát. A munkanapok szaporodtak, majd elértük Mezőkovácsházát. Ez nem volt egy nagyállomás, de ebben a viszonylatban, ahol csak egy vágány futott át a településeken, „nagy” állomásnak számított, pár vágány jelezte a pályaudvart. Azonban több átjáró keresztezte. A festések elvégzése miatt itt pár napra, megrekedtünk.

Egyik nap apánk jött a kis kézi piros hajtánnyal és ellenőrizte munkánkat. Leszállt róla és csak annyit mondott:

- Remek munkát végeztetek! – mondta és elégedett mosollyal ment be a forgalmi irodába.

Mi egymásra néztünk öcsémmel, és egy fejbiccentéssel nyugtáztuk apánk szavait. Már csak egy hét volt hátra a vállalat nyári melóból. Elégnek is találtuk, mert a meleg alaposan megkínzott bennünket. Minden forró volt, a levegő, a föld, a vasúti sínek, a hozzá tartozó talpfák. Talán még a tojás is megfőtt volna egy bádog edényben a napon.

Telbisztanyáig érkeztünk el az utolsó napokban. Innen már csak pár kilométer és néhány nap volt a végcél. A pályaoőr, aki itt teljesített szolgálatot, már várt bennünket. Örömmel

üdvözölt, kezet fogott velünk, mint felnőtt a felnőttel. Aztán annyit mondott:

- Ifiurak! Meghívom magukat ebédre! Nyúl paprikást tálal az asszony! Nem volt szabadkozásunk, mert az invitálás olyan kedves volt, hogy annak nem lehetett ellenállni. Ilyen finom pörköltet, nyúlból, azóta sem ettünk. Elbeszélgettünk, és megvártuk a délutáni vonatot, hogy elinduljunk haza.

Letelt a vállalt hónap, megkaptuk fizetésünket, melyet az utolsó fillérig leszámoltunk anyánknak. A pénz ott feküdt az asztalon, büszkék voltunk, hogy ezt mi kerestük. Került belőle cipő, nadrág, ingek, meg ami kellett. Zsebpénzt is kaptunk. Öcsémrel elmentünk a cukrászdába és kértünk egy háromgombócos fagyit. Megelégedéssel nyaltuk, aztán még kétszer, ott ültő helyben megismételtük a vaníliás gombócokat, hiszen ezt a mi keresetünkből vettük.

Cervantes Don Quijote

A nagy fekete bőrönd

A tárgyak sokszor mennyire hozzá nőnek az emberhez, hogy elszabadulni tőlük nagyon nehéz, vagy éppen lehetetlen. Így voltam én egy nagy fekete, fából készült bőrönddel. Úgy kezdődött, hogy apám a vasútnál dolgozott, volt mindenféle szakember, többek között asztalos is. Korban közeledtem az abban az időben „divatos” ténylegesen kötelező, katonai szolgálathoz. A bevonuló fiataloknak úgynevezett katonaládával kellett bevonulniuk. Ez olyan szabvány méretű láda volt, zöldre festve, melyben a baka a tisztálkodási cuccait tartotta, borotválkozási, csizmatisztítási céllal. Az öreg úgy döntött, készítetett egy ilyen katonaládát a fiának. Beszért is az asztalossal, aki tájékozottabbnak tűnt, mert mondta – akkor 1952 volt az érvényes dátum – már a katonaságnál is kiment a divatból ez a ládatípus. Meg is tapasztaltam, a tényleges szolgálat idején, hogy láda helyett, kis faszekrények voltak erre a célra a körletekben. Azt is megtanultam saját káromon, ha nem volt „rend” benne a tizedes szerint, borult minden a kövezetre és rakhattam újból a szekrénybe, ezzel is elfoglaltságot adva a kiskatonának. Tehát az asztalos lebeszélte apámat a katonaláda készítéséről. Az öreg kedvét ez nem szegte, arra gondolt, hogy a fia hamarosan férfikorba ér, kell neki egy olyan tárolási lehetőség, ahol csak a saját dolgait, tárgyait tarthatja. Ezért megkérte az asztalost, készítsen egy nagy fa bőröndöt, melyet elkészítése után feketére festettek. Ezért lett ő „a nagy fekete bőrönd”. Méretét tekintve, mindenféle bőröndformától eltért, mert szélesebb volt, magasabb és nagyobb. A bőröndre azzal hasonlított, hogy felül két zárja volt, olyan, mint az igazi bőröndön szokott lenni, meg fogantyúja. Szép feketére volt

festve, még lakkot is kapott, tehát fényesen csillogott. Ha ezt egy ember megpakolta, akkor olyan fickónak kellett lennie a talpán, aki ezt cipelni is tudja. Sok minden belefért. Először a szobába, az ágy végéhez volt támasztva, később, mert ugye az ember használja is, a ki és felnyitás végett az ágy alatt kapott helyet. Ebben volt mindenféle kacat. Iskolai füzetek, melyek még értékesek voltak számomra. Volt benne egy különleges, lapos elemmel működő zseblámpa. A különlegessége abban volt – még az úttörőcsapatban használtam – hogy fehér fényét egy kis pöcök eltolásával, pirosra lehetett váltani. Meg a tetején egy kapcsoló félét elforgatva, akkor csak addig égett, amíg ezt a kapcsolót lenyomva tartottad. Tehát alkalmas volt morzejelek leadására. A nyári táborokban, az akadályversenyeknél, ennek jó hasznát vette a „harcoló” kispajtás.

Ma már az is valószínű, a mobil és okos telefonok világában - igazán feltűnő lenne, az a kristálydetektoros rádió, melyet a nagy bőröndbe rejtettem. Ezt úgy kell elképzelni, hogy az L alakú fa panelre volt felépítve. Szerkezete egyszerű volt, lehetett vele fogni a Kossuth Rádió adását, de csendesebb időben más külföldi adók adásai is bejöttek. Volt benne szöveg meg zene is. Erre az L alakú panelre volt szerelve egy kívülről forgatható lemezes kondenzátor. Ezt elforgatva, lehetett a különböző állomásokat befogni. Tartozott még hozzá egy vékony rézdrótból álló körkörös tekercs, amely egy papír hengerre volt feltekerve. A rádió lelke (ma úgy mondanánk lámpái vagy még modernebbül a csipkártyája) a kristálydetektor. Ez valóban egy kristály volt, az egyik pólusa a kristály, a másik egy mozgatható tű, amellyel a kristályhoz érintve, meglehetett keresni az éterrel történő kapcsolatot. Természetesen egy magas antenna is szükségeltetett hozzá, amely a padláson volt kifesztve és

onnan az ablakon keresztül bevezetve a „rádióba”. A hangokat egy fejhallgató segítségével lehetett érzékelni, élvezni. Tehát nem volt egyszerű rádiózni. Ezt a szerkezetet itt őriztem, és ha kedvem szottyant egy kis éteri túrára, elővettem, felszereltem és hallgattam.

Gyűjtési hajlammal is rakosgattam el dolgokat, mert van, amikor az ember minden kis kacatnak, fecninek is nagy jelentőséget tulajdonít. Volt ott mozijegy, strandbelépő, valamilyen értékes prospektus. Ezeket éveken keresztül őriztem, osztályoztam, rakosgattam. A gyűjteményben szerepelt egy-egy filléres, sárga könyv is, cowboy történetekkel. Meg préselt rózsza, négylevelű lóhere is megfért ebben a légtérben.

Aztán elköltöztünk, mert apámat a vasút más állomáshelyre vezényelte. Ez a hely Bácsalmás volt. Itt kezdtem foglalkozni komolyabban a mozgófilm készítés rejtjelmeivel, melyből később a „filmrendező akarok lenni” elhatározás alakult ki. Lett egy 8 mm-es filmfelvevő készülékem. Apám segítségével ehhez, úgynevezett fordítós filmet vásároltam. Ennek az érthetősége, lényege, hogy egy filmszalag szolgált a negatív és pozitív filmként is. Persze ezt csak Pesten tudták átfordítani, így mindig postás vitte, hozta a tekercseket. Ezek is a nagy fekete bőröndben, mint egy „fa-páncélban” kaptak helyet.

Az 1956-os események itt értek bennünket, három férfit. Édesanyánk egy hirtelen jött halál miatt, másfél évvel ezelőtt elhunyt. Hárman maradtunk a lakásban, apánk, öcsém, aki akkor 17 éves volt, meg jó magam húsz évesen és arra vártam besorozva, hogy ebben az évben, novemberben, tényleges katonai szolgálatra vonuljak be. Az események ennek öröömre, gátat szabtak. Így egy várakozó álláspontra kényszerültem, otthon üldögéltem, néha elkerekedtem

összeállított kerékpárunkkal a városba, vagy esténként moziba mentem, mert az töretlenül működött. Amikor otthon voltam az időmet egy nagy Orion rádió mellett töltöttem, figyelve a történeteket, azok alakulását. Mindentől távol sodortak az események, így csak szimpatizánsszemlélő lehettem. A hírek kavalkádját hallottam a Kossuth Rádióból, meg a Szabad Európa és az Amerika hangja rádióból. A hiteles eligazodás végett elhatároztam, hogy napi feljegyzéseket készítek a hallottakról. Írtam szorgalmasan, gyűltek a lapok, olyan nagyra dagadt, mint egy könyv kézírata. Azt terveztem, egyszer, ebből egy hiteles összeállítást készítek, hogyan láttam én húszévesen 1956-ot.

Az események alakulása, sajnos meghozta számomra a katonai szolgálatot, egy félév késéssel. A jegyzeteimet nem mertem a bőröndbe tenni, a padláson rejtettem el hátha ott nagyobb biztonságban lesznek. Aztán bevonulásomkor mégis a nagy fekete bőröndbe tettem.

Közben, még én besorozott katona, védtem a hazát, addig apámat kétszer is áthelyezték, más-más állomáshelyekre. Mire leszereltem, már Dévaványán lakott. Innentől kell számolnom igazi felnőtté válásomat. Pár hónap után, mivel ott semmiféle munkalehetőség nem adódott, Pestre költöztem. Vittem magammal a bőröndöt. Nagysága, lehetővé tette, hogy a kacatok gyűjtése mellett, ingeim, gatyáim társaságában, minden elférjen.

Pesten albérletben laktam hat évig. A bőrönd ott állt a szoba végében, minden korábbi élet ereklyéivel, fontos dokumentumaival. Néha kinyitottam, rendezgettem. Ilyenkor előjöttek a régebbi emlékek, melyeket szívesen idéztem fel. Aztán a nagy csavargások időszaka is lejárt, úgy döntöttem, megnősülök. Két év után vidékre költöztünk feleségemmel. Vittük az ágyat, asztalt, két széket, egy Tavasz televíziót, egy

műanyag mosdótálat, könyveket, meg természetesen a nagy fekete bőröndöt, melyben időközben újabb dokumentumok kerültek. Szerettem fotózni és a nőtlen időszak alatt szerzett női trófeák fényképei, kirándulások anyagai ott lapultak, a korábbiakkal együtt.

A vidéki életben, az új lakásban, amely szerencsére jó nagy volt, a kamrába kapott helyet a nagy fekete bőrönd. Pár évi házasság után egyszer kinyitottam és kutatni kezdtem benne. Nem mintha valamit keresnék, csak úgy spontán, mert már nagyon tele volt. Nem hamarkodtam el a „feltározást”, mert ez egyben számvetés volt a múlttal, az élet eddigi történéseivel. Ilyenkor eszmél az ember, hogy korábbi fontosnak vélt papírok, emlék morzsák, eszközök az idő múlásával elveszítik jelentőségüket. Elkezdtem az emlékeket újra élni és a jellemző dokumentumokat megsemmisíteni. Így van ezzel az ember, fel kell dolgozni a korábbi eseményeket, helyükre kell illeszteni. Ilyenkor egy-egy esemény, történet, minősítést kap, milyen volt, mi maradt meg belőle napjainkra.

Amikor visszacsuktam a nagy fekete bőröndöt, úgy éreztem, az életemnek egy bizonyos szakaszát lezártam. Sajnos a bezáráskor a bekapcsoló zárok elfáradtak,

lepattantak és tovább már nem akarták zárva tartani a bőröndöt. Így kénytelen voltam egy zsineggel összekötni, hogy maradandó emlékeim azért még egybe tartozzanak.

Költözés, majd azt követően válás következett. A nagy fekete bőrönd először az új helyre, tartalmával a pincébe kapott helyet az olajos hordó mellett, mert abban az időben, abban a lakásban olajtüzelési fűtési mód uralkodott. A válás bizonyos felezési procedúrával is járt. A nekem szánt dobozokkal, meg azok tartalmával, meg a nagy fekete bőrönddel, új helyre költöztem. Egyelőre, szükség szerint, albérletbe. Ez az albérlet, kissé hosszúra nyúlt, megközelítette a húsz évet. Közben új házasságot kötöttem, és amikor nyugdíjba mentem, könyveimmel, személyes holmijaimmal vittem a nagy fekete bőröndöt is.

Abban a lakásban már nem fért el, nagysága, feketesége, kopottsága miatt. Így ismét a pincében kapott helyet, ott őrizte addig megmaradt tartalmát. A helyi hírekből értesültem úgy négy év után, hogy a városban lomtalanítást tartanak. Feleségem unszolására: - Nézz körül mi az, ami már nem kell! – felkiáltással lementem a pincébe. Több felesleges tárgyat, eszközt kivettem az utcai gyűjtőhelyre, amikor rászántam magam, hogy kinyitom a nagy fekete bőröndöt. Izgulva, szívdobogtató várakozás töltött el, amikor felemeltem fedelét. Kutatni kezdtem benne és éreztem, mennyire elszállt az idő, minden egyes „emlékkacat” felett. – Már nincs is rá szükségem! – állapítottam meg.

Még egyszer „átlapoztam” az ide rejtett tárgyakat és megpróbáltam „kiszívni” belőlük az emlékeket. Volt, amelyikből sikerült, de volt, amit nem tudtam sehová sem beilleszteni. A végén mindegyik tárgy, élén a nagy fekete bőrönddel, az utcára került. Úgy gondoltam én dobjam ki

saját emlékeimet, a töredékeket helyre igazítva és ne egy semleges valaki, öntse a szemétbe, halálom után.

Másnap reggel lenéztem az emeletről. A kitett lomokat még nem vitték el, csak a nagy fekete bőrönd nem állt a helyén.

Úgy látszik újabb önálló életet kezdett, új gazdájával.

Szoborpark

A két bicikli

A kerékpár, melyet a köznyelv, becézve drót számárnak is nevez, számomra mindig a csodálat tárgya volt. Nem tudtam megmagyarázni, még magamnak sem, hogyan lehet két keréken, egyensúlyozva haladni úgy, hogy nem esik el a kerekező. Gyerekkoromban, otthon apámnak volt egy férfi kerékpárja. A történetben szereplő két bicikli közül ez az első. Fekete színű váza, széles gumija masszív érzést keltett az emberben. Sajnos hosszú ideig csak nézegettük az öcsémrel, felülni nem tudtunk rá, mert az ülésről nem értük el a pedálokat, meg még nem is tudtunk biciklizni. A szomszéd fiúnak volt egy kisebb, háromnegyedes biciklije, ezen tanultunk meg tekerni. Ez nem volt olyan egyszerű, akkor még szinte cirkuszi mutatványnak számított egy ilyen utcán kerekező produkció, az elmúlt század negyvenes éveiben. Persze kerékpárból sem volt valami sok, ritkaság számba ment egy-egy ilyen masina. Szóval ez a kerékpár a család tulajdona volt. Kerekeztünk rajta, de csak óvatosan, ahogy azt apánk engedélyezte. Persze az utakon nem volt valami nagy forgalom abban az időben, de mindig azt mondta: - Fő az óvatosság! Bezzeg, ha ma élne, nem tudom, mit mondana az utakon száguldó bádog kasznik tengerét látva? Talán ki sem engedne a forgalomba? Ebből is látszik a világ eszeveszett, könyörtelen változása.

Már tudtam hajtani, persze csak az udvaron csupán, apám 28-asán. A 28-as szám egy felnőtt kerékpárt jelentett, de voltak kisebb számúak, gyerekeknek is. Néha, felügyeletével az utcára is kimehettünk, de csak látótávolságon belül. Egyszer apámhoz jött úgy estefelé egy fickó, valami közös üzleti ügyük volt. Ez a srác egy piros, igazi versenybringával

állított be. Keskeny gumik, a kormány, mint egy visszahajló bika szarva, a pedálok lábtartó, abroncsos fékek. Szóval egy csodálatos masina volt. Ahogy a falhoz volt támasztva, csodájára jártam, el voltam tőle bűvölve. Nagyon szerettem volna egy kört megtenni vele. Nézegettem, megérintettem, behúztam a fékeket, megpróbáltam a pedálokat. Ahogy ott babráltam ezt a versenybiciklit, a srác kijött a házból és látta önfeledt érdeklődésemet, megkérdezte: - Tetszik? Nem is tudtam hirtelen válaszolni, csak bólintottam. –Teszelsz vele egy kört? - kérdezte és megveregette a vállamat. – Igen! – mondtam röviden és arra gondoltam, ha ez beteljesedik, az maga lesz a csoda. – Na, pattanj fel rá! – mondta, és a faltól kifordította a biciklit. Megfogtam, ráléptem a pedálra, a másik lábammal kétszer vagy háromszor ellöktem magam a földtől. Szépen és könnyen gurult, átvetettem a lábam a hátsó kerék felett, beültem a nyeregbe és már mentem is az úton. A legörbülő kormány először szokatlan volt, de valahogy úgy voltak beállítva az áttételek, hogy néhány tekerés után már száguldott is. A fékezés is szokatlan volt, próbáltam kontrázní, mint a másik biciklin, de a hajtókar szabadon mozgott hátrafelé, semmi fékezés. Ez egy kis riadalmat keltett bennem, de aztán megtaláltam az összhangot. A bicikli olyan gyorsan ment, hogy ez az ütem szokatlan volt annak, aki a 28-as teljesítményéhez szokott. Alig tudtam körülnézni és már is az utca végén voltam. Arra gondoltam, ha már megkaptam ezt az álombiciklit, teszek vele egy kört. Elmegyek a vasúti töltésen az átjáróig, majd onnan a kövesúton vissza. Sajnos elszámítottam magam a vasúti töltéssel. Ugyanis a pályaszakaszmellett elég keskeny járdarész maradt, így az egyensúlyozás során a pedál beakadt a kavicstöltésbe és egy nagy zuhanás lett a vége. Leperdültem az árokba, nagyon megütöttem a bal csuklómat. Alig bírtam kerékpározni

tovább, a sérült csuklóm kihatott a kézfejre, ujjaimra. Nem tudtam a kormányt tartani. Szerencsére a kerékpárnak nem lett semmi baja. A fájdalom élesen hasított a kezembe. Meg próbáltam jópofát vágni ehhez a kiruccanáshoz, de azért látszott az arcomon, hogy nincs minden rendben.

A fekete színű kerékpár a folyóson állomásozott. Onnan vittük el, ha kerekezni akartunk, az engedély után. Ahogy a háború közeledett, sorban a második, apám úgy döntött a zűrzavaros időkre való tekintettel, hogy a bicikli megóvandó felkiáltással, szétszedte és feltette a padlásra. A frontok ide-oda vonulása során meg is feledkeztünk a kerékpárról. A front visszavonulása idején, amikor jöttek az oroszok, egyszer több mint egy hétre őrizetlenül kellett hagynunk házunkat. Életünk mentése volt a fontos, a tárgyak nem számítottak. Amikor visszamehettünk, tapasztaltuk, hogy a fekete bicikli eltűnt. A szomszédok mondták: - Elvitték biztos az oroszok! Ezen aztán sokáig töprengtem, a vonulás során oda nem mentek fel, ha mégis, egy bicikli semmit sem jelentett egy katonának. Nagy a valószínűsége, hogy egy „jókedvű” magyar látott benne fantáziát és pártfogásába vette.

Közben eltelt vagy hat év, apámat a vasút másik állomáshelyre vezényelte. A második kerékpár nálunk olyan volt, mint másnak a munkaeszköz. Adódott ez abból, hogy a falu központjától (orvos, bolt, tanácsháza) legalább két kilométerre laktunk. Tehát, ha csak fél kiló kenyérre volt szükségünk, akkor is legalább egy órába telt, amíg megjártuk gyalog a boltot. Szóval, egy jó, strapabíró kerékpárra igazából nagy szükségünk volt. Apám többször beütemezte vételét, de mindig közbejött valami, ami fontosabb volt, sürgősebb, így a bicikli hátrább sorolódott. Egyszer aztán arra az ötlettel állt elő az öregünk, hogy azt a bizonyos biciklit darabokba fogja megvenni. Na, ezen aztán ámultunk, hogyan lehet biciklit

„aprítva” venni? Az nem szabályos, ha úgy csak felszeletelik. Aztán mégis csak az öregnek lett igaza. Abban az időben bicikli alkatrészekkel a falusi áfészek műszaki boltjai eléggé jól el voltak látva. Így megvételre került az első tétel, amely egy 28-as váz volt. A következő fizetésből vett két abroncsot, majd két agyat és küllőket. Esténként a konyhában azzal bíbelődött az öreg, hogy befűzte a küllőket. A két végpont a ráf, illetve az agy volt. Egy-egy kerékhez legalább hatvan küllő kellett. Aztán azt szépen be kellett szabályozni, centírozni, hogy a kerék szépen, nyolcasok nélkül, simán peregjen. Ezzel a művelettel elszórakozott legalább két hónapot, amikor a vázba felfüggesztésre kerültek. Így már a szerkezet megállt a talpán, a ráfokon. Legközelebb megvette a gumikat, két belsőt és két külsőt. Szépen beillesztette, levegőt fűjt bele, szinte már gurulni is véltük a szerkezetet. Hiányzott a kormány. Úgy ez nagyon fontos kellék, máshol is, mert ennek hiányát a pontos vezetés sínyli meg. Ahhoz, hogy menjen, hajtani lehessen, kell hajtókar, fogaskerék, lánc, pedálok. A végén egy ülés a vázra. Mire ebbe az állapotba került, eltelt vagy tíz hónap.

Az alkatrészekből a „házi” futószalagon összeállított bicikli, teljesen olyan volt, mintha gyárban készítették volna. Talán

annyival volt másabb, hogy ezen látszott a gondosság. Nem csak a gyári, szalagon beidegződött munkálatokkal rögzítették az alkatrészeket, bizonyos pontoknál, talán szükség szerint, hosszabban babrált. Ettől lett masszívabb, stabilabb. Ez utóbbit azonban még ki kellett próbálni, tehát megkezdődött a „O” széria tesztelése. Először apám pattant fel rá. A nagyállomás körül a kibetonozott rakodó téren tette meg az első köröket. Mindig, amikor visszajött, mondta, hogy itt, vagy ott még állítani kell rajta. Pár nap múlva, rákerült a láthatatlan pecsét: „használható!” A gyerekek közül én, mint rangidős kaptam meg az elsőséget, egy közeli távolság megtételére. Ez a pár száz méter, nagy élményt jelentett, hiszen tavasz volt, a bicikli szépen gurult és legalább tíz éve nem ültem ilyen vasparipa nyergében. Jónak minősítettem, aztán átadtam öcsémnek. Neki is ez a távolság volt kiszabva, engedélyezve. Elindult, mi meg apánkkal stoppoltuk az időt. Le is telt, de ő nem érkezett vissza. Már aggódni kezdtünk, amikor véres térddel, arcán fájdalommal érkezett vissza. Az egyik árokfeletti átjárónál, nem jól vette a kanyart és az árokba lendült. Szerencsére a biciklinek nem lett semmi baja. Az öcsém térde, pedig nyolc napon belül, egyszerűen begyógyult.

Innentől kezdve felváltva használtuk a biciklit. Egyedül apám nem ült rá többé, ő a szereléssel teljesítette a gyerekek óhaját, legyen bicikli. Lett bicikli, amit mi ketten alaposan ki is élveztünk.

Teltek az évek, a kerékpár sem volt már nagy szenzáció. Aztán történt egy hirtelen jött tragédia a család életében. Anyánk egyik este a vacsora után rosszul lett, agyvérzést kapott és a halál nem tágított mellőle. Hárman maradtunk férfiak. Apánkat a gyász közepette is lekötötte a vasút rohanó mozgalma, a pályát mindig rendbe kellett tartani. Engem

elszólított, abban az időben még „működő”, haza védelmét szolgáló honvédség, minden fiatal számára, tényleges időt felölélő szolgálat. Öcsém maradt otthon apánkkal. Ő, pedig élvezni kezdte az ifi korból kibontakozó felnőtt viselkedési szokásait. Szórakozott a haverokkal, kereset hiányában egy hetes társasági sörözés fejében, felajánlotta a biciklit. Egyik nap, késő délután elkerekezett vele, este már gyalog jött vissza. Így lett vége a két kerékpárnak, amelyek vas anyaguk ellenére, az égbe szálltak.

Vízparti fák

Amatőr filmforgatás az 56-os évfordulón

Komoródi Kázmér most végezte a nyolcadik általános iskolai tanulmányait. Még nem esett szó otthon arról a bizonyos sorsdöntő pályaválasztásról, hiszen ebben az időben a gyerek, még fiatal. Azért mégis van valamiféle elképzelése a jövőjéről, de erről nem szívesen beszél. Apja faggatta is erről, de nem mondott semmit. A válasz: nem tudja még, pedig titkon azért már képzeletben gondolt valamire. Persze, ha ezt mai felnőtt fejjel próbáljuk elképzelni, nem megyünk sokra. Hiszen, amit felírt egy titkokat őrző füzetbe, olyanok voltak, mint ügyvéd, nyomozó, bíró. Ha most ezt elmondja az apjának, akkor biztosan kineveti, vagy szól, fellengzős elképzelésnek tartja. Pedig volt reális alapja, hiszen ebben az időben, pontosan, hogy a dátumot is regisztráljuk: 1953 volt. Sok detektívregényt olvasott, abban pozitív szereplő az ügyvéd, a nyomozó vagy éppen a bíró volt, akik a bűncselekményt elkövetőt vádolták, az olvasó igazságérzete kerekedett felül, tehát ezekkel szimpatizált.

Azt azért tudta Komoródi Kázmér, ha ilyen foglalkozást szeretne folytatni, akkor tanulnia is kell, mert ezt ugye nem lehet megúsni. Így a tanulmányokat apja ösztönzésére, a gimnáziumban folytatta.

A gimnázium nem abban a faluban volt, ahol lakott, a szomszéd településen kezdte meg működését egy új gimnázium. Komoródi Kázmér ebbe az új gimnáziumba került, kezdő tanulóként. A falubeli srácokkal, volt iskolatársakkal továbbra is barátkozott, amikor hazaért a gimnáziumból, vonattal pendlizett, naponta. A srácok többsége, mint általában a falu lakosai is, katolikus vallásúak voltak. Itt jött szóba egyszer a fiúk között, hogy a tisztelendő atyának van egy Eumig 8-as filmfordítószerszámja, vagy úgy is mondhatjuk szakszóval, hogy

filmfelvevője, mellyel a ministránsokról szokott filmet készíteni.

Komoródi Kázmér erre nagyon kíváncsi lett és megkérte barátját, vigye el őt a tisztelendő atyához. A barátja megkérdezte:

-Milyen vallású vagy?

-Református! – mondta Komoródi Kázmér.

-Ez gond, mert az atyát úgy kell köszönteni, hogy: - Dicsértessék! Aztán kezet kell csókolni.

Komoródi Kázmér bajban volt, nem tudta mitévő legyen, hogy a bemutatkozás során, minden jól sikerüljön. Izgult a találkozás miatt, éjjel nem is aludt, csak forgolódott a fekhelyén. Izgatta a filmzés lehetősége. Most érezte először életében, hogy valami olyannal találkozott, amely egyre jobban érdekli. Nagy moziba járó volt, elképzelte, milyen lenne, ha ő készíthetne egyszer egy filmet. Tehát a filmrendezés kezdte izgatni. Abban az időben jelent meg egy hetilap, „Film, Színház, Muzsika” címmel, meg egy filmmel kapcsolatos „Filmvilág” címet viselő folyóirat. Mind a kettő előfizetésére rávette az apját, aki nem ellenkezett az előfizetést illetően. Ezekből a lapokból szélesebb kitekintés nyílt a filmvilág élményeire.

Elérkezett a találkozás a katolikus atyával, akit a fiúk Lala atyának neveztek. Beléptek a barátjával a paplakba. A bejáratnál oldalt volt egy kisebb szoba, az atya ott szokott tartózkodni napközben. Kinyílt az ajtó, elsőnek barátja lépett be, köszönt:

-Dicsértessék! – mondta. Az atya válaszolt: Mindörökké! Egy nagy, terebélyes széken ült, nem szólt, amikor meglátta Komoródi Kázmért a háttérben, csak intett a kezével, hogy jöjjön beljebb. Előrébb lépett és mondta:

-Dicsértesség! – megszeppent hangon és készült a kézcsókra. Az atya ült nyugodtan a széken és annyit kérdezett, mielőtt nyújtotta volna a kezét.

-Milyen vallású vagy fiam?

-Református! – mondta Komoródi Kázmér és kissé megszeppenve várta a folytatást.

-Akkor fiam, te a mindenkori napszaknak megfelelő köszöntéssel üdvözljél! - szögezte le, szigorú egyszerűséggel.

Komoródi Kázmér megkönnyebbült és a beszélgetés egyszerű, hétköznapi dolgokra terelődött.

Lala atya bemutatta a filmfelvevőt és beszélt a filmezésről, a filmkészítésről. Ezek a beszélgetések sokszor megismétlődtek, érdekesek voltak.

Aztán amikor Komoródi Kázmér eljött Lala atyához, hogy elbúcsúzzon, mert elköltöznek, meglepetésére a szekrényből elővette az Eumig szuper 8-as filmfelvevőt és annyit mondott:

-Ezt neked ajándékozom. Úgy érzem nálad jó kezekben lesz – és átnyújtotta a gépet, meg két üres, filmkészítéshez alkalmas filmtekercset.

Komoródi Kázmér teljesen meghatódott. Innentől kezdve, a felvevő birtoklásában is, már csak filmrendező akart lenni.

Aztán olyan évek következtek, ahol ő tudatosan készült erre a pályára, sokat olvasott a filmezéssel kapcsolatos, fellelhető szakkönyvek sokaságából.

Baján, ahol folytatta gimnáziumi tanulmányait, még egy kis film forgatásába is belekezdtek. A történet egyszerű volt, egy lány és egy fiú szerelméről szólt. A gimnáziumban egy osztállyal feljebb volt egy nagyon szép lány. Szőke, hosszú haja volt, égszínkéék szemei. Alakja is csodálatos, nagyon jól mutatott filmfelvételeken. A forgatás közepén jártak, amikor egy hétfője után jött a hír, hogy a lány a barátjával autó balesetet szenvedett és a balesetben életét veszítette.

Így vége szakadt a filmkészítésnek, melyet a főszereplő hiánya miatt, nem lehetett folytatni.

Aztán Komoródi Kázmér két évre, tényleges katonai szolgálatra vonult be, 1956 ősze után. A film és a vele

kapcsolatos mindennemű tevékenység, kísérlet leállt, vagyis az elfoglaltság miatt ellehetetlenült.

Amikor Komoródi Kázmér a katonai uniformist, újból civil ruhára cserélte és vidékről Pestre költözött, fellángolt benne a filmkészítés vágya. Írt is egy forgatókönyvet „Külváros” címmel, ahol azt szerette volna bemutatni, hogy a külvárosban élők milyen életet élnek, milyen az ott élő emberek sorsa.

Meg is kezdődtek a forgatások az Eumig szuper 8-as filmfordítós eljárással. Tudni kell, hogy itt egy kópia készült, először negatív filmként, majd ott Pesten az egyik OFOTÉRT-ban ezt átfordították egy eljárással és így lett vetíthető pozitív film belőle. Ezt lehetett vágni, szerkeszteni.

A film felvételei többségében a József Attila lakótelepen készültek. De volt benne a történet szerint egy olyan képsor, amikor a feleség virágot visz az elhunyt férje sírjára, aki már nem érhetette meg, hogy tisztességes lakásba költözött a család.

Komoródi Kázmér sokat gondolkozott, hol kellene felvenni ezt a jelenetet, amikor a virágot viszik. Ez az 1966-os,

októberi ősz igazán szép volt, már két hete fényesen sütött a nap, meleg volt, igazi ősz. A reggelek ugyan eléggé hűvösek, de úgy délelőtt tíz órától szikrázó, meleg fénnel tűzött a nap. Ez olyan időszak volt, amikor az őszi napokon, az ember kis melegre vágyik. Álldogál, és jól esik a nap, melegítő sugarai.

Ebben az évben október 23. pont vasárnapra esett. A Farkasréti Temető bejárata ígérkezett a legjobb helynek, ahol ezt a virágot vivő asszonyt lefilmezhetik. Konkrét szereplőre nem gondoltak, ott majd valakit megkérnek, legyen a film epizód szereplője, úgy is történet szempontjából csak a virágot vivő asszony a lényeg.

Már kilenc óra után Komoródi Kázmér és még két barátja, akik csak úgy, kísérőnek szegődtek, ott álltak a temető bejáratánál. Kázmér kezében a filmfelvevő, távolabb leállítva az állvány. Csak a megfelelő személyre vártak és akkor indulhat a felvétel. Különösen nem gyanakodtak semmire, csak egy idő után az lett a gyanús, hogy a temető portájáról egy férfi időnként kijött a kapuba és őket szemlélte. Végre kiválasztották a megfelelő szereplőt, akinek kezében egy nagy virágcsokor volt. Komoródi Kázmér elmagyarázta mit kell tennie, csak nyugodtan, természetes mozgással menjen a temető bejárata felé. Ő felteszi a kamerát az állványra és szól. Úgy is történt, a kamera az állványon, mögötte Komoródi Kázmér.

- Mehet! – kiáltotta oda. A felkért asszony a virágcsokorral megindult a bejárat felé. Ekkor két ballonkabátos férfi rohant ki a temető portájáról és Kázmérhoz siettek.

- Letartóztatom! – mondta az egyik és Komoródi Kázmér karját megfogta. A másik férfi az állványhoz lépett és annyit mondott: - Lefoglalom! Aztán bekísérték a portára és a belső szobába egy székre ültették. Faggatni kezdték.

- Mit csinálnak itt?

- Filmet forgatunk!

- Milyen filmet forgatnak?

- Ez egy amatőr film!

- Kinek készítik?
- Egy pályázatra. Most lesz az amatőr filmesek szemléje, arra készül.
- Mi a címe?
- Külváros!
- Ne beszéljen mellé! – mondta az egyik ballonkabátos és levette az állványról a filmfelvevőt.
- Hogyan kell ezt kinyitni? – kérdezte és nehéz lapát kezeivel markolta a gépet.
- Ne tegye! Ne nyúljon hozzá! – tiltakozott Komoródi Kázmér. – Ha kinyitja, vége az összes felvételnek!
- Legalább nem látja senki, vagy azt akarja, hogy külföldön vetítsék? – kérdezte.
- Miért pont külföldön? – kérdezett vissza Komoródi Kázmér és most értette meg hirtelen, hogy ezek azt hiszik, kiküldjük a felvételeket nyugatra, hogy lássák, a tízéves évfordulón, hogyan emlékeznek meg az elesett hősökről.
- Most mit tegyek magával? - kérdezte a lapát kezű. Mindjárt felhívjuk a főnököt! – tette hozzá és átment a másik szobába, mert ott volt csak telefon.

Komoródi Kázmér hallotta, hogy hallózik a készülékbe a lapát kezű, de többszöri hallozásra sem érkezett válasz. Kissé türelmetlenek voltak, jöttek, mentek a két szoba között. Egyszer kilépett mind a két nyomozó a porta elé. Becsukták a bejárati ajtót, nem lehetett hallani semmit, csak azt lehetett érzékelni, hogy vitatkoznak. Komoródi Kázmér előtt már megjelent a fogda belseje, melyet egyszer, még katona korában ismert meg. Egy levél miatt, az éber politikai tiszt, azt olvasta ki az apjának írt levélből, hogy panaszkodik az ellátásra és ezt szívesen elmondaná Bécsben élő nagybátyjának, mert ő nagyon odavolt a katonaságért. Akkor tizenöt nap szigorú fogdát kapott, kétnaponkénti kajával, közben csak kenyér volt meg víz, melyet aztán szerencsésen túl is élt.

Ahogy el volt foglalva gondolataival és eltelt legalább másfél óra és a két nyomozó még mindig nem tudott zöldágra vergődni ezzel a letartóztatással, amatőr filmes üggyel, csak néztek egymásra, szótlanul.

A lapát kezű nyomozó, valószínű nagy pofonokat tudott kiosztani ilyen kézzel a gyanúsítottaknak, melyet itt, most nem gyakorolt, elvitte a filmfelvevő gépet és újabb két óráig nyoma veszett.

Aztán egy hirtelen mozdulattal benyitott a szobába és erélyes hangon annyit mondott:

-Itt a gépe és tűnjön el az amatőr filmjével együtt! Komoródi Kázmér kezébe nyomta a gépet és kiment a szobából. Ő pedig gyorsan vette az állványt is és kilépett a portáról.

Ez az eset nem szegte kedvét, mert befejezte az amatőr filmet, melyet be is adott a megnevezett szemlére. Pár hónap múlva kapott egy levelet, melyben közölték, hogy a filmet, elismerő oklevéllel tüntették ki.

József Attila
Kész a Leltár

Kettős szorítás

Már két órája ült az autó hátsó ülésén Tárosi Tamás nyugdíjas, zötykölődve, elálmosodva. Budapestről tartottak a vejével Körmentre, amikor a kocsi hirtelen fékezésre kényszerült. Felkapta a fejét és kinézett az ablakon és rövid tájékozódás után látta, hogy egy híd közepén állnak, alattuk a folyó vize. Szintje a töltések peremén. Fa uszadékokat vitt a víz, sodrása láthatóan, elég gyors. – Hol vagyunk? – kérdezte hirtelen. A veje csak annyit mondott: - A Rába felett! Tárosi nem szólt többet, eszébe jutott az a bizonyos bajai jeges ár, ott is a partok peremén állt a víz, ahol nagy jégtáblákat sodort a folyón. Akkor is, így március eleje volt, pontosan 1956 márciusa. Emlékszik mindenre, gimista volt, negyedikes.

Szerette a Dunát, ezt a nagy folyót. Mindig tisztelettel gondolt rá, hiszen ő alföldi származású. Apja vasutas lévén, áthelyezték. Így került Bajára még az ötvenes évek elején. Itt ismerte meg a folyót, a partjait, körülvő erdőket, a halászokat, az ottani vízi szokásokat. Első élménye tizennyolc évesen a Duna és a szerelem volt. Bajánál a Duna egy érdekes kanyarulatot vesz. A folyam két partja szinte messzire távozik egymástól. Egyszer egy osztálytársa egy rocsóval kivitte a Dunára, és ahogy Mohács felé pillantott, úgy érezte, nem látja a másik partot, eszébe jutott, hogy ilyen lehet a tenger.

A jeges árvíz előtt, egy évvel történt, hogy felsorakoztak a gimisták a stadion gyepének szélén, hogy megkapják az utolsó eligazítást az évváró tornagyakorlatok elvégzéséhez. Pigele, a tornatanár, határozott szavakkal ecsetelte a fiúknak a teendőket. Tamás, akkor még tizenhét éves ifjonci hévvel felvértezve, egykedvűen hallgatta a már unalomig ismételt figyelmeztetéseket, amikor a kijáratnál álldogáló gimisták

között, megpillantott egy rövid hajú lányt. Ő csak úgy állt ott, szinte mozdulatlanul és feléjük nézett. Ebben a mozdulatlanságban olyan volt, mint egy szobor. Tamás nem figyelt semmire, a szavak el sem jutottak hozzá, csak a lányt nézte és mozdulatlanságában kirajzolódott formás alakja. Volt ideje szemlélődni, mert Pigele tanár úr, még mindig nyomta a szöveget, ő pedig csak a lányt látta, semmi mást. Elemezni kezdte mozdulatlan alakját. Fentről indult el, formásnak találta a lány fejét, rövid barna hajával. Vállai egy kissé férfias tartásúak, de melleinek domborulatai feledtették ezt. Csípője keskeny, fara erősebb. Lábairól, pedig mindjárt érzékelte, hogy atletizáló termet, mert vádlijai erősebbek, bokája finom ívűen, karcsú volt. Sötétkék iskolaköpeny volt rajta, mert akkor ez volt a kötelező divat. Érezte, ezzel a lánnyal, meg kell ismerkednie. Nem is kellett erre sokat várni, Pigele oszloj vezényszava után Tamás már ott volt a lány közelében. Most, hogy visszaemlékezik, az egyik srác egy labdát gurított, az eltalálta a lányt, és ő ment oda bocsánatot kérni. A lány haragudott ezért és Tamást arcul is ütötte. De aztán kiderült a félreértés és ő kért bocsánatot. – Gyerekes dolog volt! – emlékezett vissza, de valami szép is volt, ez a pillanat, ahogy a lány a szemébe nézett és valami csodálatos mosollyal bűvölte el őt. Nem tudott ettől szabadulni. Marinak, mert ez volt a neve a lánynak, kipirult az arca, amint sétáltak a temető mellett, a Déry kert irányába. Hogy miről beszéltek? Ezt már nem tudná megmondani, de biztosan fontos dolgokról. Mert ugye, miről is tud kérdezősködni egy tizennyolc év körüli fiú, aki már titkon érzi, hogy előbb-utóbb férfi lesz. Ennek a nyiladozásnak, már több felismerhető jele is van. Többek között, hogy zavarában, ahogy a lány mellett megy, nem tud a kezeivel mit kezdeni, csak azt érzi, izzad a tenyere.

Napok óta beszédtema volt a városban a Duna magas vízszintje. A közvetlen kapcsolata a folyónak a Sugovicán, az úgynevezett Kamarás-Duna ágon érződött. A Sugovica teljes területében be volt fagyva. Többen még korcsolyáztak is rajta, de ahogy a folyó vízszintje emelkedett, úgy kezdett púposodni a jég és egymásra csúszva, felhalmozódni. Március első napjait írta a naptár, az idő kellemes, tavaszias lett, hirtelen. A folyó befagyva, a partokon magasan állt a hó, a napsütésben szikrázott minden. Tamás osztálytársaival nem is gondolt semmi rosszra, amikor egyik reggel összesorakoztatták az osztályt és a Kölcsey Ferenc utca környékén lévő malom udvarára vezényelték őket. Homokzsákokat kellett tölteni, százával. Vidám játéknak tűnt az egész. Elviccelődtek, mókáztak, rakták a zsákokat. Néha, amikor egy-egy autó befordult az udvarra, hogy leürítse a homokot és elvigye a megtöltött zsákokat, akkor érezték, hogy itt nincs valami rendben. Azért, mert a sofőrök arcai gondterheltnek látszottak, szótlanok voltak. Valahogy, ahogy most Tamás visszaemlékszik, a fiatalok még nem érzékelték a közelgő veszélyt, csak nevetgéltek, szaladgáltak. A nap végeztével, úgy délután három óra körül a többség a Vonat kertben gyülekezett, mert sok volt a bejáró tanuló. Itt a padokon dekkolva, cserélték ki a híreket. Már az első nap arról szóltak, hogy nagy a veszély, mert a befagyott Duna, nem akarja elengedni, a hátára tapadt jégtáblát. Sajnos a távozó tél eléggé hideg volt, a jég is közel 20 cm vastagra hízott. A víz sodrása, néhol feltörte a jeget. Mondták, ha apróra törné, nem lenne semmi baj, de az a helyzet, hogy a jégtáblák nagysága néhol olyan hatalmas, mint egy focipálya fele. Ez pedig nagy tömeg, súly is egyben, ha a víz meglendíti, nagyon veszélyes lehet. Másnap, március 3-án jött a hír, ezt Bátmonostorról busszal jött diáktársak mondták, hogy a Duna

vízének a szűk bogyiszlói átvágásban és Baja alatt, a szekcsői szűkületben a jég alatt és a jég mellett kellett lefolynia, ami olyan magas vízállást jelentett, amelyet az árvízvédelmi töltések kivédeni nem tudtak. Megpróbálták robbantással feldarabolni a jeget, de az nem sikerült. A víz, amely egyre magasabb lett, csak vitte a jégtáblákat, melyek egymásra csúsztatva, elnyírták a töltéseket.

Péntek délutánra beszéltek meg a találkozót. Tamásnak volt az ötlete, hogy a Véndiófa előtt legyen az a bizonyos hely. Gondolta, így legalább kettesbe lehet a lánnyal. Mari ez ellen nem tiltakozott. Izgalommal számolta, először a napokat, később az órákat. Az időpont közeledtével, még a tenyér izzadása is előjött. Ott állt a „nyári melegben”, mert ennek lehetett nevezni, és zsebkendővel a kezében várta a pillanatot. A lány nem késett. Ahogy jött a hídon át a szigetre, először nem ismerte meg, mert most is a sötétkék iskolaköpenyre összpontosított. Később vette észre, hogy kockás blúz van rajta és egy szürke szoknya. Pántos kis cipő a lábán. A járása felségesen szép és könnyed volt. Már ez a látvány teljesen fejbe vágta. Nem akart hinni a szemének, hogy ez a lány most ide jön hozzá, vele akar lenni, beszélgetni. A levegővétel üteme is felgyorsult. Tamás nem ismert önmagára. – Szevasz! – mondta lány. Ő, válaszolt rá valamit, arra azért emlékezett, hogy annyit kipréselt magából: - Már vártalak!

Megindultak együtt a Sugó partján. A beszélgetés lassan indult, de aztán belemelegedtek. Mari őszintén beszélt az iskoláról, egészségügyes lesz, majd lehet belőle ápoló, védőnő, vagy bármi már. Ő is jövőre fog végezni, még egy év és eljön a várva várt pillanat. Kilép az életbe! Ő csak hallgatta a lányt, közben lassan, sétálva mentek a homokos parton. Ezen a részen kabinok sorakoztak, lent a vízben fürdőzők.

Kigyalogoltak egészen a csatorna szegletéig. Itt letelepedtek a fűbe és beszélgettek tovább. Tamás érezte, hogy minden érdekli, ami ezzel a lánnyal kapcsolatos. Közben nézte az arcát, a blúzból szabadon maradt karját, kezét. Lopva megnézte, feszülő melleit, combját, a lábát, mintha leltárt készítené. Mind ezt olyan ügyes, apró pillantásokkal, hogy azt hitte, ebből a lány nem sejt semmit. Aztán már a csillagok is bőven ragyogtak, az első csók is elcsattant, amikor Mari azt mondta: - Láttam, hogy alapos leltárt készítettél rólam! Tamás mentségül hozzá tette: - Minden stimmel, a helyén van!

A következő napokban a homokzsáktöltések, már csendesebb légkörben zajlottak. Tamás és osztálytársai több felől, többféle híreket hallottak. Mondták, hogy ha itt végzünk, kimegyünk a Dunához, hogy személyesen találkozzunk a folyóval. Kora délután értek ki az átrakódó kikötőhöz. Négyen voltak osztálytársak. A pufi Kenéz Pista is ott volt. Nézték a Dunát, de egyikőjük sem tudott megszólalni. A jégtablák fel voltak tornyosulva. Egymásra csúsztak, volt olyan darab is, melyet szinte élire állított a víz. Mozdulatlan volt minden, a túlsó part szinte beláthatatlan messzeségben. Mozgást nem lehetett észlelni és ez félelmet keltett. – Hogy lesz ebből újból csendes, szelíd folyó? – kérdezte önmagától Tamás. A srácok szétszéledtek a parton, köztük a távolság egyre nőtt. Olyan volt ez a néma szótlanúság, mintha mindenkinek önmagával kellene megküzdenie, ezzel a szörnyűséggel. Csak később, mikor összeverődtek a pufi Kenéz Pista, mondta: - Milyen jó lenne, ha ez most süvegcsukorrá változna! A fiúk egymásra néztek, de nem szóltak, a pufi Kenéz ettől kezdve a sor végén kullogott vissza a városba. Ismét a Vonat kert volt a gyülekező. Bátaszék felől már nem jött vonat az ár miatt, csak Halas irányából. A

vasutasok mondták, hogy a Pörböly-Bátaszéki vasúti töltés olyan, mint egy hosszú sziget. Kétoldalt a víz, a vasúti töltésre menekültek az őzek, meg a vaddisznók a Gemenci erdőből. A réműlt állatok, megszeppent szelídséggel várják, hogy sorsuk jobbra forduljon. Aztán újabb hírek. A szeremlei útnál lévő Deák Ferenc zsilipnél, nagy a baj. A megemelkedett Dunai víz csak vitte a hatalmas jégtáblákat a hátán. Aztán itt a zsilipnél összegyűjtötte. Nem rakta össze, rendezetten, hanem zabolatlan, fékevesztett gorombasággal csak tolta egymásra a jégtorlaszokat, sok helyen a zsilip fölé is magasodott ez a jéghegy. A zsilip állta a próbát, az ott védekezésben résztvevők kitartottak.

Ez a szép, nyári szerelem, mert az volt, most már tudja, abban az évben még tartogatott egy különös napot számára. Már három hónapja túl voltak a jeges ár borzalmain. Más szelek jártak. Megbeszélték Marival, hogy becserkészik a Dunát, kettesben, csónakkal. Ez így egyszerű és szép is lett volna, csak a csónak hiányzott. Tamás tett is vízi jártassági vizsgát, meg már Pali bácsi, a szomszéd oda is adta a rocsót neki, egyszer kétszer, egy rövidebb útra. Most is csak Pali bácsira számíthatott. Az öreg kajánul mosolygott, mikor át adta a lakat kulcsát, amely a csónakhoz férés egyetlen útja volt. Nagyon számított erre a csónakos útra, tudta, hogy ez a fajta együttlét a lánnyal, különös napnak fog majd számítani.

A csónak, a kis motorral, rendesen viselkedett. A Sugo stégjén beszálltak, végig mentek az ágon, egészen a Tűrig. Ott szépen csatlakoztak a nagy folyó parti sodrásához és tulajdonképpen, elkezdtek csorogni Mohács irányába. A folyó nyugodt volt, jól kivehető volt a felszíni sodrások irányai. Az ég csodálatosan kék, rajta egy-két fehér pamacs felhő éktelenkedett, mintha ifjabb Éber Sándor festette volna oda őket, meg a környező tájat, a vízpartot. A lány nagyon

kedvesen mosolygott és a kezdeti félelme, melyet az elején érzett, már elmúlt. Falszabadult lett és vidáman beszélgettek.

Jó félórányi lassú csurgás után a part felé kormányozta Tamás a csónakot, és óvatosan csúsztotta a kavicsos partra. A motort leállította, lapátjait kiemelte a vízből. Hirtelen kiugrott a csónakból, hogy a partra húzza, kivegye a sodrásból. Kisegítette a lányt, a keze meleg volt, amikor megfogta és valami bizsergető érzés járta át az egész testét. Kívánta a lányt. Ez a feltörő érzés, ha rágondol, most ötven év után is végig fut a testén. Ma sem érez mást, mint akkor.

Tamás már otthon volt, éppen vacsorázott a család, amikor kopogtak az ajtón. Apja nyitotta ki, a vasúttól jött a pályaoőr, hogy nagybaj van a vasúti dunai híd, városi lábánál, szivárogozik a víz. A vasutasokat már riasztották. Rohanás az állomásra, Tamásnak megengedte az apja, hogy ő is menjen. Az állomásról egy tolatómozdony, egy vagonnal vitte az embereket, lapátokat, zsákokat. Elég sötét volt, mire a helyszínre érkeztek. Néhol égett egy-két fáklya, meg petrós viharlámpa. Ennyi fény világított összesen. A folyó néma, hangtalan, lapult a sötétben, csak a jégtáblák roppanása hallatszott. Így félelmetesnek tűnt. Szeme, nehezen szokta meg a sötétet, később látta a feltornyosult jogtáblákat. A híd lábánál úgy álltak, szoros ölelésben, mintha össze akarná roppantani azt a betonból készült, pillért. Mondták ott, délelőtt a tűzszerek robbantottak, de ez csak egy kis időre szabadította fel a hidat, mert az összetöredezett jégtáblákat, újabbak követték. A víz sodrása miatt az új táblák elfoglalták az előzőek helyeit és aztán minden változatlan maradt.

A töltésnél jól lehetett látni, hol szivárogozik a víz. Egy módon lehetett azt megakadályozni, ha a töltés vízfelőli oldalán, homokzsákokat raknak a töltés oldalára. Ezt csak úgy lehetett megtenni, hogy hideg, jeges vízbe gázoltak és a töltés

oldalához szorították a zsákokat. Ember feletti küzdelem volt ez. Tamás ma is arra gondolt, hogyan működött itt minden? Zokszóra, jajveszékelésre nem emlékszik, tette mindenki a dolgát. Késő este érkezett a hír, hogy Bátánál este fél nyolckor az új nyúlgát átszakadt és a falut körbe fogta a víz. A mentés folyik, több mint kétszáz ház van veszélyben. Ez a hír fájdalmas volt, de a védekezést nem hátráltatta, sőt elszántabb odaadással dolgozott mindenki.

Az ötvenéves, érettségi találkozót 2006-ban szervezték meg. Szeptember első hetében gyülekeztek össze Tamásék az osztálytársakkal. A szokásos osztálybeli nosztalgiázás, visszaemlékezés után, egy közös ebéddel pecsételték meg együttlétüket. – Hol lesz az ebéd? – kérdezték többen is, de a szervező Laci titokzatos maradt. Csak annyit mondott: - Meglepetés! Mindenki legyen a Sugo hídjánál, fél háromkor! A gimnázium elől már csak a kis utcán kellett végig menni és mindgyár a hídhöz értek. Ott volt mindenki. Aztán egy titokzatos séta következett. Ma a sziget rendezett, kiépített utakkal. Ötven évvel ezelőtt csak homok volt itt, elszórt bokrok. Pigele tanár úr itt tartotta az atlétikai órákat. Itt futkostak, ugrottak. – Hol van ez, ma már? - kérdezte önmagától Tamás rá sem ismert az egykori kietlen tájra. A séta a sziget végéig tartott. Ott van ma egy vendéglő, a nevére nem emlékszik, pedig nem rég volt, de arra igen, hogy az ebédet a szabadban fogyasztották el. Az asztalok pont a Sugovica és a Ferenc csatorna szegletében voltak megterítve. Pont ott, ahol valamikor Tamás és Mari egyszer egy este ott ültek a fűben. A folyó ága most is nyugodt volt, mint akkor, a víz szagát hozta a szél, a távoli nyárfák ugyan úgy suhogtak, egy-két csónak, lassú mozgással ringatta magát a vízen. Tamás úgy érezte, mintha nem változott volna semmi, csak az évek futottak el, mint a folyón az áradások konok hullámai.

Félelemben, izgalomban teltek a napok, mindenki csak azt mondta, egyfajta imaként: - Csak ne legyen baj! Baja városát nyugatról körbe fogta a víz. Egy részén a Duna szorította, de ott talán ellenállt a nagy nyomásnak, másik részén, szinte folytatásként a Sugovica. Ennek a Kamarás-Duna ágának közvetlen kapcsolata van a folyóval, ezért ugyan úgy lélegzett, mozgott, élte sajátos életét, mint maga a folyó. A Duna ezekben a napokban csak egyet tett, áradt és a hátán vitte a zabolátlan jégtáblák sokaságát. Ez utóbbiból rengeteget bekergetett ebbe az öböl részbe, mégpedig úgy, hogy a Szűnyogsziget, a Nagy-pandúr sziget is víz alá került. Valósággal farkasszemet nézett a megáradt Sugovica és a város. Ebben a pillanatban már teljesen bizonyos volt, hogy a sebezhető góc a Vöröshídnál várható. Ez a Vöröshíd a gázgyár előtti részen épült az 1800-as évek első felében. Akkor még a mai Szentjánosi, meg Józsefvárosi részek, alacsonyabb fekvésük miatt mocsarak voltak.

Ez a híd volt az összekötő út egy része a Duna és a város között. A híd alatt, amikor megemelkedett a víz, uszályokkal átúsztatták a fát a Deszkás utcai fakereskedőkhöz. Nevét, pedig onnan kapta, hogy vörös, égetett téglából épült ez az egy, boltíves nyílású híd. Még egy jellegzetes motívum miatt is szerették a hidat a bajaiak, ugyanis a híd közepén volt egy szobor – a Pecáló-szobor – amely egy a gázlámpa oszlopába kapaszkodó, guggolva horgászó inast ábrázolt. Köztudott, hogy baján nincs olyan ember, aki legalább életében egyszer pecabotot ne vett volna a kezébe és halszagú ne lett volna a tenyere. Igazi bajai halászlevet, csak így lehet főzni.

Tamás még emlékezett a hídra, többször át is ment rajta, sőt a pecázó inasnál is megállt. A híd melletti részen halászok árulták a halat, aztán ezen a tragikus tavaszon, minden csak emlék maradt. Emlék, mert március 11-én a késő esti órákban

a felgyülemlett hatalmas jég először a híd előtti betonzsilipet borította fel, majd nekitámadt a Vöröshídnak és azt is alaposan megrongálta. Közben betört a Deszkás utcába, végig futott a Szenes utcán, a Miklós utcán és elárasztotta jeges vizével, lassan, de félelmetesen úszó jégtábláival, birtokba vette a városnak ezt a részét.

Tamás másnap hallotta, hogy a hidat felrobbantották. Még aznap délelőtt hárman, ma már arra nem emlékszik kikkel, lemerészkedtek erre az alsóbb részre. Döbbenetes látvány fogadta őket. A házak, ablak magasságig vízben álltak. Néma csend lebegte be a levegőt. Azt lehetett látni, hogy olyan félkertnyi jégtáblák várakoztak, mintha lesben állnának és a víz lassú emelkedésével, nekivetették éles részeit egy-egy ház falának, hogy aztán gerincét roppantsák ketté, halálként.

Ifjabb Éber Sándor festőművész, ős bajai később így nyilatkozott: - „Az ősi vízimalmokat már csak képeim idézik. A Vöröshíd ívét ledöntötte a jeges ár. Faragott, büszke nyakú halászbárkák sorából csak egyet ringat már a Sugovica. Sietnem kell, szabályozzák a Dunát.”

Krúdy
Asszonyok Díja

Kényszerpályán

Tódor Ferenc minden reggel Pestre utazott. Nem jókedvéből tette, bejárók, ingázók életét kényszerült élni, mert munkát csak ott kapott. Most múlt negyven éves és egy műszaki cikket forgalmazó cégnél volt raktáros. Rendszerint a héthuszonnyolcas zónázó vonattal utazott. Ezt az utat már az elmúlt tizenöt évben közel ötezerszer megtette. Kinézett a vonat ablakán, az elsuhanó táj minden szeglete ismerős volt számára. Ha az állomás táblát nem látta, akkor is meg tudta mondani, most éppen hol jár a vonat. Voltak olyan pontok, eldobott szemetes zacskók, kőtörmelék halmok, (szemetelünk rendszeren), jellegzetes bokrok, fák, a távoli táj képe, melyek pontos tájékozási pontokat adtak.

Egyik reggel figyelte arra, hogy Újpestenél, az Elem utcai vasúti átjáró mellett áll egy kerek kocsi és benne ül egy ötven év körüli férfi. Szokatlan látvány volt számára. Elgondolkodott, mit keres itt? Másnap reggel várta, hogy a vonat oda érkezzon, a kerekesszékes férfi ott volt az átjáró mellett. Nyugodtan ült a székében, nézelődött. Figyelte a vonatot meg az átjárón áthaladó járműveket.

Négy nap után eltűnt, nem volt ott. Tódor Ferenc már előre figyelte az átjárót, de az üres volt. Azon kezdett gondolkodni, mi lehet ezzel a férfival? Meg aztán miért ül ebben a kézzel hajtható kerek székben? Mi történhetett vele? Számtalan történet jutott eszébe, de nem tudta eldönteni, melyik lehet az igazi. Egyet azért megállapított önmagában: - Borzalmas lehet, ha az ember erre kényszerül, így kell élnie.

Berkes Sándor, több mint három hónapja kijött, inkább kihozták a kórházból. Hozni kellett, mert még nagyon szokatlan volt számára, hogy a megmaradt lába mellett a bal, csak térdig díszelgett a felhúzott pantallóban. Így, ha megkapaszkodott, egyenesen állt, senki sem tudta volna megmondani, hogy most amputálták a lábát térd alatt. Üzemi baleset volt, már többször átgondolta, ki hibázott, amikor a daruval felemelt vasköteg lezuhant. Talán nem volt olyan óvatos, körültekintő, de lehet, hogy a darus srác tette a kezét egy olyan kapcsolóra figyelmetlenül, ami kioldotta a felemelt terhet. Pontos magyarázat nem volt, latolgatni lehetett, de már minek. A baj megtörtént, visszafordítani úgysem lehet.

Már százszor átgondolta, hová kellett volna állnia, mire figyelni. Most már nincs más, egy fél lábbal, ami nem sok, maradt még háromnegyed, ezzel kell megbékélnie és élni az életét, így ötvennyolc évesen.

Faluról űzte el a világot látás vágya. Persze kíváncszott, a város mindig vonzotta. Még gyerekkorában volt egyszer egy közeli városban, Szegeden. Ámult a nagy forgalomban és akkor megfogadta, ő is városban fog lakni. Húsz éves volt, amikor összecsomagolt és vonatra ült. Munkát egy vasszerelvényeket gyártó üzemben talált, így lett lakatos.

Először albérletben kezdte, a haverok szerezték neki. A nyolckerben sikerült egy kis szobát kivennie. Öreg, nyugdíjas házaspár volt a tulajdonos. Megmondták neki a címet, ez olyan ismeretlen volt számára, ő nem Pesti gyerek, a Bérkocsis utca és a Rákóczi tér, csak nevek voltak számára. Az ott lakás során tűntek fel a furcsaságok. Először nem tudta mire vélni, miért sétálgatnak erre felé napközben, de főleg az esti órákban, kétes öltözetű, kifestetett, kikent lányok, akik hangosak, leszólítják az embert.

-Gyere kisapám, neked olcsón megszámítom! – mondta egy platina szőke, nagymellű lány, nem volt húsz évesnél több.

Berkes Sándor csak bámult, most mit tegyen? A faluban nem volt ez a szokás.

-Ne kéresd magad! – szólt közbe egy alacsony barna lány.
– Vagy szégyenlős vagy? – csettintett a nyelvével.

A szőke tetszett neki, főleg a mellei izgatták. Csak nézte a lányokat, nem szólalt meg.

-Megnémultál? – incselkedett vele az alacsony barna. – Vagy minden részed ilyen néma? Akkor nem vagy jó semmire!
– intett a kezével és elfordult tőle, mintha befejezte volna, itt már nem lesz üzlet.

Berkes Sándor szótlanul tovább ment, aztán másnap megismétlődött ez a jelenet, amint ment hazafelé. Aztán ahogy teltek a napok, megszokta ezeket a jeleneteket, meg a lányok is csak ránéztek és tudták, nem potenciális vevő a fiú. Hátat is fordítottak neki.

Még szerencse, hogy ezt a balesetet így úszta meg. Ő így nevezi, mert rosszabbul is végződhetett volna. Mondjuk, ráesik az a nagy tömeg és kilapítja. Kész, palacsinta és aztán már alulról szagolhatná az ibolyát. – Így fogalmazok! – mondta önmagának egy jó félév után. – Ha kesergek, az jobb? Semmivel sem! Valószínű leszázalékolnak, még fiatal vagyok, igaz ötvennyolc év, nem fogok tétlenkedni. Kitalálok valamit!

Otthon ült a konyhában, az asszony elment dolgozni, egyedül maradt, itta a kávéját és nézte az előszobában álló kerekesszéket. – Nem gondoltam, hogy hátralévő éveimet ebben kell majd eltöltenem! Egy mankóval és bottal már könnyedén közlekedett a lakásban.

Kinézett az ablakon, sütött a nap, délelőtt volt. Távolban egy vasúti mozdony sípolt hangosan. – Ez biztosan a Jaroslav

Hasek EuroCity nemzetközi vonat, most érkezik Prágából! – mondta önmagának. Az Elem utcai kiruccanásai során megfigyelte a vonatok mozgását. A cseh humoristáról, szatirikus íróról elnevezett vonatot látva, Svejka a derék katona és az ő katonasága jutott eszébe. De ebből is egy balesetes történet, ha már a balesetek korát éljük.

-Ha az embernek hiányzik a lába, vagyis egy darab belőle, akkor mindig erre gondol. Nem volna szabad, ha már megtörtént, akkor úgy is ezzel kell élni. Emlékszem egy ilyen lábbal kapcsolatos történetre – mondta önmagának Berkes Sándor, ahogy elfutottak gondolatai. Abban a faluban, ahol a katonaéveket töltöttem, a kocsmát úgy lehetett megközelíteni, hogy öt lépcsőn kellett felkapaszkodni. Ez a ház egy domboldalba épült. A faluban volt egy magas, nagydarab ember, Bánszki Ferenc volt a becsületes neve, de mindenki csak Ferónak becézte. Tehenekkel foglalkozott, árulta a tejet, de ő nem szerette. A pálinkát annál inkább megitta. Történt, hogy a tejelő tehenek tejét elszortírozta a kitett kannákba. Aztán úgy döntött, hogy most már ő következik, becsavar pár pohárral, természetesen pálinkából. Az ő „tejelése” este hatig tartott, állapota miatt kiirányították az ívóból. Lassú léptekkel elindult, de közbe jöttek a lépcsők. Egyet elvétett, nagy zuhanás és lent a járdán elterült. Eltört a lába, a kocsmáros hívott hozzá mentőt. A kórházban ellátták, lábára kapott egy kiadós, szép gipszkötést és hogy jobban tudjon járni, kapott két, fából készült mankót, mindkét hóna alá. Így Ferónak egyből három használható lába keletkezett, egy igazi és két műláb. Újból semmi sem gátolta, hogy a kissé nehézkes tej szétosztás után, ő is kapjon valamiféle világos beöntést. El is botorkált a kocsmába, és mint általában, megvárta a zárórát, sűrű poharazgatás közben. Aztán megpróbálta az ötlépcsős

bejáratot legyőzni. A mankókkal való bicegés oly sikertelenül végződött, hogy ismételten leesett az utca kövezetére, közben párat pördült is. Oly szerencsésen, hogy most a lába, az egy épp megmaradt, de az egyik mankó kettétört.

Berkes Sándor késő este kerekezett haza az Elem utcai vasúti átjárótól, ahová két-három naponként ki szokott menni. Persze csak akkor, ha az idő engedi, mert esőben, meg, ha fúj a szél, nem érdemes. Ezek a kirándulások olyanok, hogy ő maga is meg tudja valósítani. A kerekesszéknek két oldalt a kerék mellett egy körbe futó nikkelezett, kisebb kerék van felszerelve. Ezzel lehet hajtani, minden variációban. Ilyenkor kesztyűt húz mindkét kezére, ezzel így könnyebb meg biztonságosabb a hajtás. Mehetne a mankóval meg a bottal is, de akkor nem tud leülni. Kényelmesebb ez a megoldás.

Itt Újpesten a Rózsa utcában laknak már harminc éve. Amikor megnősült, ide költözött. A feleségének, illetve a szüleinek volt itt lakása. Az özvegy anyós élt ebben a lakásban a házasságuk előtt a lányával, aztán mikor Juci néni meghalt, ők maradtak ott a gyerekekkel. Huszonhét évesen nősült, a felesége Évike széplány volt. Hosszú, barna haját kontyban viselte. Ez olyan volt, mint egy korona, hajból. Sándort ez teljesen megszédítette, szebb lányt nem is akart megismerni.

Az első gyerek Péter, ma már harmincéves, nő, kirepült a családból. A Tamás még nőtlen, huszonöt éves, egyetemista, otthon van.

Ez az Elem utcai, vasúti átjárói kirándulás azért jó, mert a vonatok jönnek, mennek, és mindig van látnivaló. A múltkor Tamásnak említette, szerezzen egy vonatmenetrendet, amely erre a vonalszakaszra érvényes. Tudni szeretné, melyik vonat merre megy. Ne csak úgy bambán üljön a székében, legyen értelme, hogy ott nézelődik, talán, mint egy tiszteletbeli vasutas, hátha leszűr valamilyen tapasztalatot az ott látottakból.

Éjjel eléggé nyugtalanul aludt. Többször felébredt, pár vonat nagy robajjal száguldott Vác felé. Már meg tudta különböztetni, melyik személy, melyik tehervonat. Most jutott eszébe, hogy holnap lesz a születése napja, az ötvennyolcadik. Azon törte a fejét, hogy miben különbözik ez a többi „világra jött”, nevezetes naptól. Aztán megállapította, hogy semmitől.

Ugyan olyan, mint a többi, legfeljebb most már nem csak a válla hasogat, egy hidegfront hatására, hanem a megmaradt lába is. Meg a veséje sem az igazi. Régen megihatott öt fröccsöt is és nem kellett a vécére szaladni. Most már a reggeli kávé is „futásra” készíti. Aludni sem tud úgy, mint régen. Csak forgolódik az ágyban, bámulja az üres plafont. Számtalanszor megszámlolja a szekrények fogantyúját, hogy teljen az idő. Ezzel ugyan könnyen végez, mert csak tizenhét bakelit tud megszámlálni. Aztán ismétli, egyszer, kétszer... huszadszor. Aztán ebbe is beleun. A régi időkre gondolt, amikor még fiatal volt.

Az állóképesség jutott az eszébe. Akinek épek a lábai, annak nem számít semmi. Még fiatal volt, pontosan tizenhét éves, amikor apja szólta, hogy egy vasúti tehervagonból kellene kirakni, piros, kisméretű téglát. Egy vidéki faluban laktak, ahol olyan állomás volt, hogy három vágányon futottak csak a vonatok.

-Hárman kirakjuk, már, mint te, meg az öcséd, velem együtt – mondta apám.

Akkor a szállítás úgy történt, hogy a téglagyárban megraktak egy oldalas vasúti kocsit téglával. Volt úgy, hogy még meleg volt. Akkor nem bálázták. Ez a mai bálázott viszonyok között olyan százhusz bálának felelt meg. Ezt kézzel kellett egyenként felszedni és kirakni a vasúti kocsi mellé, depózva. Ez a meló három egészséges, jó munkabíró embernek olyan hatóra, kemény melót jelentett. Persze fizettek érte, mert a vagonok napokig nem állhattak, ki kellett rakni, mert kellett a további szállításhoz. Ha egyhelyben álltak megrakva, akkor állásidőt kellett fizetni a megrendelőnek. Ezért a gyors kirakást jól megfizették. Egy ilyen vagonkirakással egy teljes heti munkabért lehetett keresni. Volt is miatta tülekedés az

állomáson, akkor még nem futottak az utakon a kamionok tömegei, a vasút volt a fő szállító. Így ezt a melót a bennfentesek kapták meg. Apám összeköttetése révén megszerezte ezt a téglakipakolást. Este hatkor tolták be a vagon a kirakó csonka vágányra, mert ekkor érkezett meg a szállító tehervonat. Neki is lódultunk. Először nem volt semmi baj, ketten az öcsémmel, párosával hordtuk a téglát a vagon ajtajába. Lent apánk szedte le és rakta stószokba. Aztán váltottunk, de a vagonból könnyebb volt a téglát az ajtóhoz vinni, mint lent a rakáshoz hordani. Izzadtunk is, a víz is fogyott, csak a téglát nem lett kevesebb. Az idő pedig telt, egyből tíz óra lett, majd az éjfélt is elütötte a közeli templom órája. A váltásoknak sem volt már a fáradságtól sok értelme. Csak egyszer legyen már vége, ezt kívántuk mind a hárman. Aztán egyszer, úgy éjjel kettő körül, üres lett a vagon, furcsának tűnt, mert csak piros törmelékpor hevert a vasúti kocsik platóján, egyetlen téglát sem lehetett benne látni.

Teltek a hetek, hónapok, egyszer Berkes Sándor azt vette észre, hogy a napsütéses őszt követően, bejöttek az esős időszakok. Ekkor már kevesebbszer ült bele a kerekesszékekbe. Nem volt értelme kikerekézni az Elem utcai átjáróhoz. A vonatok töretlenül mentek és jöttek a megszokott menetrendjük szerint. Nem zavarta őket sem az eső, sem a szél, a szerelvények közlekedtek, talán időnként a kerekek csattogása volt szolidabb a megszokottnál.

Már beletörődött, hogy így alakult az élete. Otthon segített az asszonynak. Minden olyan melót elvégzett, amivel megbízták és mozgási lehetősége nem korlátozta. El tudott menni a boltba bevásárolni, otthon rendet rakott, a főzéssel még nem próbálkozott, de kávé, teát tudott főzni. Egy tojásrántotta sem okozott gondot neki, de valahogy még

szeretett volna dolgozni, műszakba járni, valami olyan munkát csinálni, amely lehetővé tenné, hogy ő is hasznos. Beszélt emberekkel ott az átjáróban, ajánlkozott is több helyre, de amikor kitudódott a valóság, a remények szertefoszlottak.

Olvasott újságot, könyvet, sokat, de az egyhelyben ülés is fárasztotta. Ilyenkor beleült a kerek székébe és kikerekezett az „életbe”, amely számára az Elem utcai vasúti átjárót jelentette.

Berkes Sándor fia, Tamás, meghozta a kért vasúti menetrendet, de már ősz volt. El is feledkezett apja kéréséről, az öreg meg nem sürgette. Most, hogy kézbe vette, leült a konyhai asztalhoz és tanulmányozni kezdte. Megállapította, hogy két óránként Euro City gyorsvonatok közlekednek Budapest Keleti pályaudvar, Pozsony érintésével Prágáig, meg vissza. Arra is rájött, hogy a Metropol nevet viselő vonat Drezdáig megy. A nemzetközi vonatok neveit olvasgatva azon töprengett, milyen meggondolásból kereszteli el a vonatokat a vasút? Az érthető, hogy a cseh kapcsolatok révén került a listára Jaroslav Hasek író neve, a Csárdás expressz is érthető, ez egy magyar virtusbeli fogalom, de ki az a Jeszenszky János? Erre egyelőre nem talált választ. Este Tamás fia az internetről referált apjának. Jeszenszky János magyar orvos volt. Ezerhatszázas évek fordulóján. Ő volt, aki egy akasztott ember holttestét nyilvánosan felboncolta Prágában. A prágai Károlyi Egyetem rektora volt.

Ezen értesüléseken, aztán nagyon elcsodálkozott. Nevek futnak az ember életében, aztán amikor kiderül kicsoda is ő, csak csodálkozni tud. Aztán arra gondolt: - Az én nevem, Berkes Sándor. Mi lesz ezzel a névvel? Biztosan csak egy darabig marad fenn. Amíg a gyerekeim élnek, meg az unokák. Ott, ahol dolgoztam, csak annyi maradt: - volt egy üzemi baleset, egy

fickóra ráesett az a nagy vastömeg, egyik lába odalett és más semmi. Üzemi baleset volt, ennyit elismertek. Fizetett a cég kártérítést is neki! – mondta cégnél valaki. – Nem volt öreg, úgy hatvan év körüli. Még hátra volt a nyugdíjig vagy hat-hét éve. Most hol lehet, mit csinál? – Ki tudja? – erre nem volt válasz.

Tódor Ferenc ezen a reggelen is utazott Pestre munkába, talán a korábbi ötezerhez viszonyítva, most közel a hatezerhez. Könnyen kilehet számítani, hogy az óta, több mint három év telt el. Csak bámult ki a vonat ablakán, a táj úgy elsuhant mellette szótlanul. Újpestnél valamiféle akadály miatt lassított a vonat és innentől kezdve szinte lépésben rótt a métereket. Ezzel a lassú döcögéssel érték el az Elem utcai vasúti átjárót. Ekkor pillantotta meg a már régebben látott férfit, aki úgy, mint régebben, ült a kerekesszékekben, nézelődött. Talán kissé öregebbnek látszott, de nem volt szomorú. – Belenyugodott sorsába! – gondolta Tódor Ferenc. Aztán az jutott eszébe, hogy az utóbbi időben ilyen kézzel hajtható kerekesszéket, már nem lehet látni. Inkább elszaporodtak az elektromos rokkantkocsik. A múltkor épp a piacon járt, amikor meglepetésként tapasztalta, hogy a piaci kocsmák előtt, négy ilyen kocsi „parkolt”. A tulajdonosok pedig bent ültek, beszélgettek és itták kikért fröccseiket. – Még a rokkantak is más világot élnek! – összegezte és nem tudta eldönteni, hogy szomorú legyen, vagy éppen elfogadhatón csak nyugtázza a dolgokat.

Téli erdő

A füredi bőrönd

Az öreg betöltötte a hetvenötöt, a mama csak hatvanhárom volt. Mind a ketten szívbeteg. Ez az élet fintora lehetett, vagy talán a sors, a közös kezelés miatt döntött úgy: a betegségük legyen egyforma! Így mind a ketten megjárták a Budapesti Városmajori Szív- és Érsebészet bugyrait, majd gyógyultan utókezelésre szorultan, távoztak. Azt kapták útravalóul: - Balatonfüreden, a Szívkórházban teljes lesz a „renoválás”! Időpontot is kijelöltek számukra

A jelzett napon elindultak. Az öreg húzta a gurulós, kétkerekű nagy bőröndöt (Benzi márkánévvel jelölve), melyet erre az alkalomra vásároltak. A mama pedig egy kis kerekese bevásárló gurulóval követte. Még szerencse, hogy a lakás és az állomás között nem nagy a távolság. Az utcán adódó buktatókat, mert ilyenkor veszi észre az ember, hogy az úttest, a járda tele van feltört, felvert huppanókkal, gödrökkel, szerencsésen vették. Mivel a szanatórium kérte, hogy a délelőtti órákban érkezzenek meg, így ők már korán reggel útra keltek Pechesek voltak, mert ilyenkor mennek az emberek munkába. A Szobról érkező, zónázó vonaton, amely Váctól már csak Pesten, a Nyugatiban áll meg, jó sokan várakoztak. Beérkezett a vonat, a rutinos utazók fellendültek, elfoglalták a helyeket. Az öreg kínlódott a nagy bőrönddel, a felesége fentről nyújtotta a kezét, de nem volt valami nagy remény arra, hogy a bőrönd felkerül a vonatra. Egy harminc év körüli férfi látta ezt a kínlódást, fentről lenyúlt és egy erős, határozott mozdulattal felemelte a peronra, mindjárt hozzá is tette, majd segít levenni a végállomáson. Az öreg szobrozott a bőrönd mellett a peronon, mert már máshol nem volt hely a kavarodásban. Izgult a Nyugatiig, minden rendben legyen. Megnyugodott, mert ezzel a távolsággal is közelebb került a bőrönd Füredhez. A fiatalember egy erős mozdulattal le is emelte, átadta az öregnek és köszönés után elment. Az öreg meg lesegítette a feléség kis húzós kocsiját, aztán megindultak a villamoshoz. Ez már kecsgetőbb

volt, mert a Déli pályaudvarhoz irányban, a Szél Kálmán térig kombi villamosok közlekednek. Alacsony padlóval, ajtónyitás után csak egyszerűen be kellett húzni az utazóbőröndöt, meg a kicsi kocsit. A kiszállás is egyszerű volt, de még egy villamosra át kellett szállni és menni egy megállót, hogy a Déli pályaudvarhoz elérjenek.

A helyből induló 18-as villamost választották, nem az 56-ost, mert ez legalább helyből indult. Így volt idő, hogy a két lépcső magasságú villamos peronra, felrácigálja a bőröndöt, segítsen az asszonynak. Aztán a villamos befutott a Déli pályaudvarra. Itt nagy nehezen lelógatta, közben kapaszkodott, hogy a fogantyú leve is kifacsaródott a fém görbületből. Pár méteres húzás, jött az aluljáró lépcsője. Itt fokként leeresztette és már húzhatta is. De aztán eljött a következő bökkenő. Elgondolkodott, a tervező, aki ezt a pályaudvart megálmodta, sohasem utazott még vonaton, csomagokkal? Ugyanis egy háromsoros tizenegynéhány lépcsőt tartalmazó feljárót kellett megmászni a külső vágányokhoz. A bőröndöt felhúzni olyan volt, mint egy bányász műszakban 15 csille szemetet kifejteni. Dobogott is a beteg szíve felfokozott ritmusban. Végre a vonatok indulási peronján álltak, de még nem ültek a Füredre menő vonaton. Megkeresték a megfelelő vágányt, kiválasztották a kocsit és a három lépcsőn felrácigálták, egyre nehezebb, súlyosabb csomagjaikat. Elhelyezkedtek. A nagy bőrönd valahogy nem fért el, sem az ülések között, sem a folyosó részen. Jó lenne, ha fenn lenne a csomagtartóban. De ki tegye fel? Körülnéztek, egy negyvenéves férfi látszott erre a legalkalmasabbnak. Az asszony megkérte a bőrönd feltételére. Az úr felállt, nem szólt egy szót sem, megfogta és kemény mozdulattal felhelyezte a csomagtartóba. Így már minden rendben volt. A vonat a maga által megszokott rendben és ütemben haladt Fehérvár, majd Füred irányába. Egyszer csak azt vették észre, hogy a vonatrészen utazó utasok leszálltak, kiürült a kocsi. A bőröndöt felrakó férfi is eltűnt. A vonat tovább ment, közeledett Füredhez. Közben utasok is szálltak fel,

meg le is. Most arra kellett összpontosítani, legyen egy olyan utas a vonaton, aki leemeli a polcról a bőröndöt.

Az öreg már előre cihelődött, ha neki kell ezt onnan lecsalogatnia, legyen ereje, felkészültsége. Többé nem hallgat az asszonyra, inkább kisebb táskát visznek, racionális pakolással. Egy ötven év körüli férfi szállt fel a vonatra. Vadász öltözékben volt, szikár embernek nézett ki. Az asszony azt mondta, hátha ő segít. Még vagy négy megálló volt Füredig, de biztos, ami biztos, vegyék le azt az égbé helyezett bőröndöt. Megkérte a vadász kinézetűt, aki mosolyogva, egy mozdulattal, leemelte a bőröndöt. Ez már maga a megnyugvás volt. Az öreg gyógyulásra váró szíve felerősödve, ütemesen dobogott. - Minden rendben! Mindjárt megérkezünk Füredre! - mondta csendesen önmagának. Arácsnál járt a vonat, ők kicihelődtek a peronra. A vonat megállt, az asszony szállt le először, ő leemelte a kiskocsit, majd függeszkedve lelógatta a nagy bőröndöt, amely huppanva földet ért. – Végre itt vagyunk! – sóhajtott az öreg és húzni kezdte a bőröndöt a kijárat felé. Aztán megtorpant, mert itt egy aluljáró van kialakítva, tehát vagy húsz lépcsőt le kell vinni. Az igaz, hogy itt az építők becsempészték valamiféle csalafintaságot ebbe a lépcsőbe. Mert oldalt van egy keskeny síkfelület, ahol a bőröndöt, csomagot le lehet csúsztatva engedni. Meg is próbálta, de az ő bőröndje szélesebb volt és lefordult erről, a rámpáról. Nem engedelmeskedett. Ott kínlódott vele, talán még szitkozódott is, hallotta ezt a mozdonyvezető, aki közben kiszállt a masinából, mert hamarabb érkeztek ide. Felajánlotta segítségét, felkapta a bőröndöt és levitte a lépcső aljára. Már csak az asszonynak kellett segíteni, a kis kocsi levitelében. Hála a vasút, udvarias mozdonyvezetőjének, megérkeztek Balatonfüredre. Innen a Szívkórház már nem tűnt nagy távolságnak. Húzták a bőröndöt, meg a kiskocsit. Izgalmas percek már csak a térburkolati kövek okoztak, mert olyan módon voltak lerakva, hogy ezen, kényelmes, megnyugtató járással, talán egy lánctalpas jármű tudna elmenni, neki biztosan nem okozna nagyobb

gondot. Az apró kerekek ugráltak. Minden percben arra lehetett számítani, hogy leugranak a tengelyről és a bőrönd egyszerűen megfeneklik. Azonban oda érve, nehéz sóhajok közt, letáboroztak a bejáratí porta előtt.

A Füreden töltött háromhét igazi pihenést adott. A környezet, a kezelések, a gondoskodás csak a gyógyulást szolgálták. Az öreg és a mama igazi meglelégedéssel nyugtázta, hogy naponta, a Balaton partján, azon a sétányon nézelődhettek, mint a múltszázad elején a nagy hindu költő Rabindranáth Tagore. A sétány is az ő nevét viseli. Amerre csak fordul az ember, emléktáblákba ütközik. Olyan nevek szerepelnek rajta – ettől az öreg ájult el, mert a mamát, kevésbé érdekelték – mint Czuczor Gergely, Krúdy Gyula, Ady Endre.

Hiába a szénsavas savanyúvíz megtette, gyümölcsöző hatását. A hírnévhez az Anna Bálok is hozzájárultak, meg az elmúlt századokban muzsikáló füredi cigányok is. Mert ugye zene nélkül Füred nem képzelhető el. Igaz ott létük alatt már modern zenészek pengették hangszereik húrjait, de ez is megnyugtató volt.

Háromhét után sem lett könnyebb a bőrönd, tartalma sem fogyott. Amit hoztak azt vissza is kellett vinni. A kórházttól elindulva, az apró kövekkel kirakott utcán, csak azért imádkoztak, hogy a bőrönd az eddigi használat miatt csáléra álló kerekei, ne essenek ki. Még bele sem lendültek a bőrönd, kocsí húzásába, amikor az öreg megpillantotta az úgynevezett hatlépcsős vendéglátó egységet. Ösztönzésére betértek a borozóba, még egyszer utoljára, hogy az orvos utasításának megfelelően, azt a bizonyos egy-két deci badacsonyt elfogyasszák, amely még egy szívbetegnek sem árt. A hosszabb ideje ott gyógyuló betegek ezt úgy értelmezték, egy deci, majd két deci, ami összesen három deci, nyugodtan lemehet. Ez természetes volt, némi erőt adott a további bőrönd húzásához, amely kítartott egészen az állomásig. A mama reklamált, beszélt folyamatosan. – Messze még az állomás? A központtól nincs messze, de valahogy mégis távolinak tűnt, nem akart elérkezni. Végre

odaértek, a vonatindulásig még volt egy jó félóra. Mama vécét keresett, de az átalakítás miatt ezek a helyiségek zárva voltak. Eligazító tábla sehol, így a közeli sörözőt térképésztette fel az öreggel. Az eligazítás után igénybe is vette. A közérzete is megváltozott. A vonat a negyedik vágányra érkezik majd, ismét útban a feljáró, sok-sok lépcsővel. A lépcsőkön, mint egy súlyemelő, fokról fokra felkínlódott a bőrönddel. Oda állította a lépcső közepére, majd leszaladt, csak úgy öregesen, hogy az asszony kis kocsiját felkapva, felhossa a peronra. Erőnlétén észrevehetően meglátszott a három hetes pihenés. A szíve is úgy működött, mint fiatal korában. Megpróbáltak helyezkedni, számítva, hogy a vonatszerelvény középrészére szálljanak fel, meg azt is bekalkulálták, hogy egy középkorú házaspár, kisebb csomagokkal várakozott azon a helyen. Jól is számítottak, mert ahogy a vonat beérkezett a férfi felajánlotta segítségét. Igénybe is vették. Mikor elhelyezkedtek, a bőröndöt az ülések közé préselték, elfér itt, hiszen alig volt utas. A csomagtartóba való feltevésről, már a tapasztalatok alapján, lemondtak. Az öreg arra számított, hogy a házaspár is Pestig utazik, akkor a bőrönd levétele megoldottnak látszik. Azonban rosszul számított, mert ők Fehérváron szálltak. Ezt már csak akkor vették észre, amikor a peronon állva, visszaintegettek. Békésen mosolyogtak a két öregre, akik egy kicsit megszeppenve tekintettek ki a vonat ablakából, mintha azt mondanák, ezt elszámoltuk.

A vonat egyhangú zakatolással rótt a kilométereket Pestig. A Déli pályaudvar közeledtével az öreg úgy érezte, egy rossz álom jön vissza, de az álomban nincs más, csak egy lapos épület, melyet szerteágazó lépcsők sokasága veszi körül. Olyan, mint a polip karjai, elengedni nem akar, de segíteni sem. Nehezen lekászálódtak a vonatról, majd megindultak a kijárat felé. Már borzongott a lépcsők sokaságától. Három részre osztott lépcsősor némi pihenéssel leküzdésre került. Itt található egy íves, sima járórés, melyen le lehet jutni az aluljáró szintjére. De innen a villamoshoz, amely a Szél Kálmán tér felé visz, újabb lépcsősor következett. A bőrönddel ment elől, mondta az

asszonyoknak, várja meg lent, visszajön érte és segít. Nagy nehezen felvergődött a megállóhoz, már indulni készült, amikor azt látja, hogy egy közel két méteres, punk hajú srác, elvette az asszony kezéből a kiskocsit és villámsebességgel, égnek álló piros kakastarajú hajával, felszaladt a csomaggal a megállóhoz. Ez olyan váratlan fordulat volt, hogy a mamának az ámulattól, tátva maradt a szája. Megköszönni már nem is volt ideje, mert a srác a közben beálló villamosra felpattant, és mint aki jól végezte dolgát, eltűnt a forgatagban.

Az öreg kimérte, úgy találomra, hol lehet majd felszállni a beérkező villamosra. Ahogy ott állt a nagy bőrönddel, mellé keveredett egy alacsony, középkorú fickó. Csak nézegette, nézegette az öreget, meg a hozzá tartozó nagy bőröndöt. Megszólalt és annyit mondott: - Jó nagy bőrönd! Majd hozzá tett egy kérdést: - Segíthetek? Természetesen igent mondott, mert már eléggé megviselte erejét, lábát, karjait ez a fel, lehúzogató. A fickó felkapta a bőröndöt és felpattant vele a beérkező villamos peronjára. Azonban eléggé meglepődött, mert a bőrönd súlyosabb volt, mint ahogy mutatta magát. Szóvá is tette: - Ilyen öreg, hogy szabad ekkora bőrönddel útnak indulni? Az öreg motyogott valamit válaszként, ő maga is tisztában volt ezzel. A mamának már korábban magyarázta, de hiába. Nem akarta a feleségére fogni a döntést. De az tény, hozni kellett mindent, mert az asszonyok, ha útnak indulnak, viszik az egész házat. Gondolta ezt a választ magában, aztán széttárta a karjait. A középkorú fickó mosolygott, mintha azt akarná ezzel mondani: - Érték én mindent!

A szél Kálmán téren lesegítette a bőröndöt, nem szólt semmit. Kezét nyújtotta és egy kézfogás után szótlanul elment. Már nem volt sok a visszaútból, a villamossal a Nyugatiig rendben volt az út. A vonatra is felkerült a bőrönd, aztán Vácon simán elhúzták a lakásig. Az öreg érezte, már csak az emeletek vannak hátra, ezt pedig legyőzi, hiszen már olyan edzésben van, mint a súlyemelő a verseny napján. Ahogy beléptek a kapun, az egyik szomszéd köszöntötte őket. – A nyaralásból? – kérdezte. . Aztán valószínű láthatta a két öreg az

utazástól elszenvedett fáradtságot. – Segíthetek? – kérdezte önzetlenül. Az öregnek a beteg szíve diktálta a folytatást. Bólintott, hogy igen. A szomszéd pedig megfogta mind a két csomagot és neki iramodott az emeleteknek. Mikor jött visszafelé, látszott az arcán, hogy elméretezte a segítséget, de már túl volt rajta, csak a melle zihált egyenletesen, ahogy vette a levegőt. – Végre itthon! – futott át rajta a gondolat és megköszönte a szomszédnak a segítséget.

Ez a füredi utazás, gyógyulás maradandó emléket hagyott az öreg, meg a mama emlékezetében. Régebben, aki arra járt, a füredi cigányt emlegette. Ők pedig, sokszor a füredi bőröndre gondoltak, de a Balaton, a kikötő, a Gyógy tér is megmaradt emlékezetükben.

*

Két évvel későbbi utóirat:

A papa és a mama két év múlva kapott újból beutalót Füredre. Az orvosok úgy döntöttek, ez jár a két öregnek, mert a szív egy olyan emberi „szerkezet”, melyet időnként „szervizezni” kell az élet reményében. Már felkészültebbek lettek, egy perselybe bedobálták a napi vásárlások során kapott, visszajáró százas, kétszázas fémpénzeket, mondván: - Ez jó lesz taxira! Így kiiktatták a pesti pályaudvarok közötti buktatókat, meg a füredi apróköves utat. (apropó: séta közben tapasztalták, hogy az önkormányzat megvált ezen apró kövektől és most az állomástól a Gyógy térig márványlapos az út). A vonatokon a csomagokkal, a szerzett rutin alapján, már könnyen megbirkóztak, de a nagy bőröndtől, már csak nosztalgikus alapokon sem váltak meg.

■ ■

Szarkák